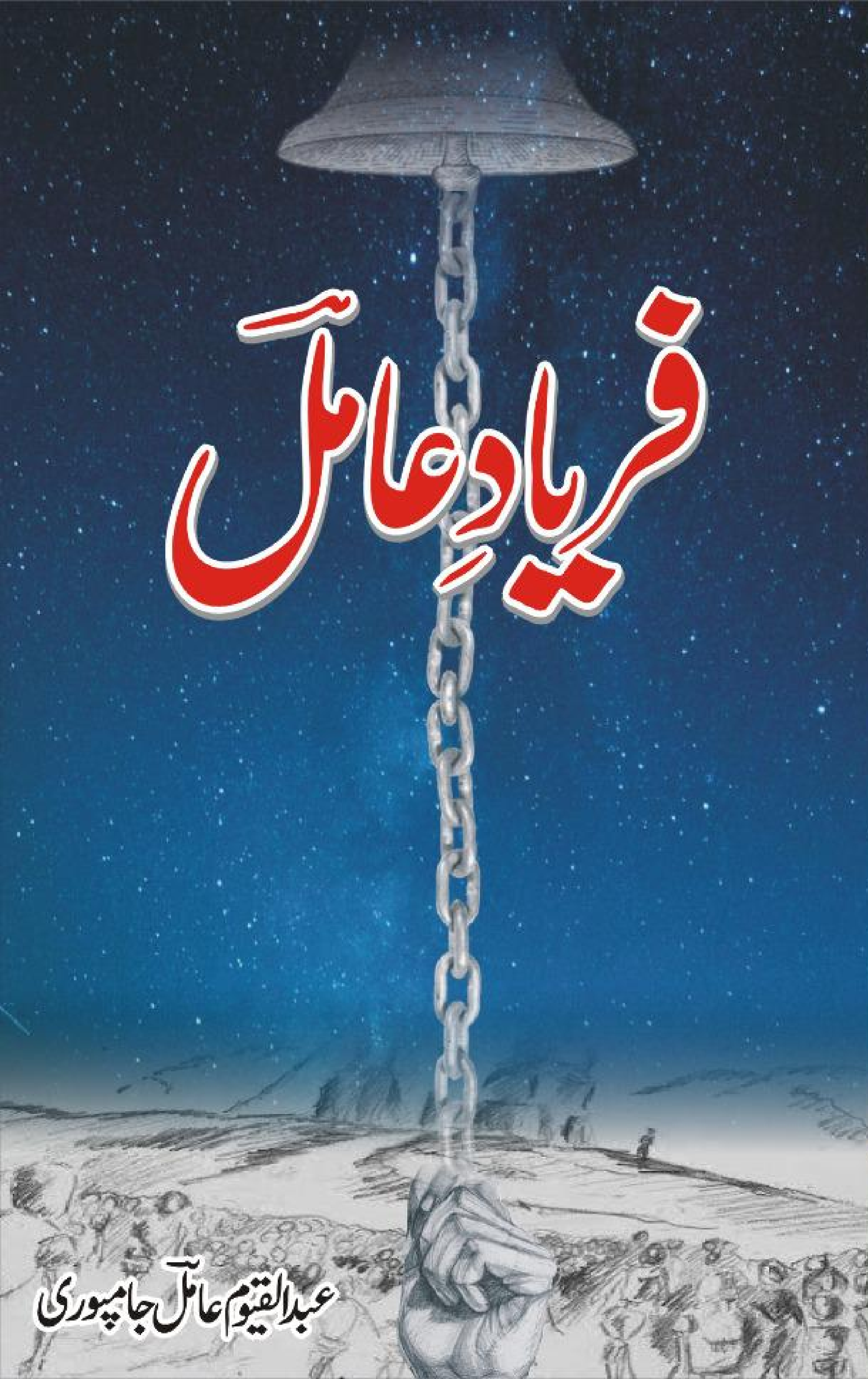

فریادِ عاملؔ

عبدالقیوم عاملؔ جامپوری

عبدالقیوم عاملؔ جامپوری

فریادِ عاملؔ

مظہر گرافکس جامپور

ہُݨ کر فریاداں، دردی دلڑی، درد دا داروں کیوں پُچھدیں
اِیں مرض دا ہے لقمان کِتھاں؟ رُل شہر بازاروں کیوں پُچھدیں
دلبر دیاں راہیں، رو رو تے، کر جھول جھپاروں، کیوں پُچھدیں
او عاملؔ سنگدل سانول سئیں نیں وَلدا پاروں، کیوں پُچھدیں

فریادِ عاملؔ

عبدالقیوم عاملؔ جام پوری

جملہ حقوق محفوظ

کتاب داناں ۔۔۔۔۔ فریادِ عاملؔ

ناں شاعر ۔۔۔۔۔۔۔ عبدالقیوم عاملؔ جامپوری

ٹائٹل ۔۔۔۔۔۔۔۔۔ غنی فردوس

کمپوزنگ ۔۔۔۔۔۔۔ سجاول خان گوپانگ (مظہر گرافکس جامپور)

پہلی اشاعت ۔۔۔۔۔ 2021ء

مُل ۔۔۔۔۔۔۔۔۔ 500 روپے

بسم اللّٰہ الرحمٰن الرحیم

اِبتداء ہے!

اُوں واحد ذات قدیر دے ناں، جیندے پھولے کُئی نیں پھول سگیا

نہ عاملؔ کامل سُدھ لہندے، نیں صوفی سالک ڳول سگیا

انتساب

آپنے پُتریں

بہاول قیوم

سجاول قیوم

دے ناں

تعارف

میں 1963ء کوں ضلع مظفر گڑھ دی تحصیل جتوئی دے موضع بیلے والا وچ مولوی عبدالحئیٔ خان برمانی دے گھر جایاں، جیرھے جو مولانا مولوی غلام رسول صاحب محدث دیو بند دے فرزند ہَن۔ میڈے والد صاحب 1973ء وچ اللہ کو پیارے تھی گئے ہَن تے میں جام پور آپنڑے ماما سردار رب نواز خان برمانی دی کفالت اچ آ گیاں جناں دی بدولت اَج میں ایں مقام تے پہنچاں۔

1985ء اچ میں ڈی سی آفس دی ملازمت شروع کیتی ہم، جیندا زیادہ تر عرصہ تحصیل جام پور اچ گزریے، دسمبر 2020ء وچ ریٹائرمنٹ گھن تے ہُنڑ وکالت دے پیشے نال وابستہ ہاں۔

ماما سئیں ہک باذوق، دانشور، مہاندرے، اتے سخن سراف ہستی ہَن، اُوناں دے کول اکثر اوقات سئیں بلال احمد بیدآر تے سئیں ملک غلام رسول ڈڈا صاحب اندے رہِ ویندے ہَن شعروادب دیاں محفلاں لگدیاں ہَن میکوں شاعری دا شوق تاں منڈھ دا ہا مگر انہیں محفلیں نال شوق اچ ودھارا تھیا تے میں ہنیں ڈوہیں اساتذہ دی شاگردی اختیار کر گِدی۔ اے ڈوہیں استاد طویل نظم، بحر (وار) تے ڈوہڑے دے باکمال شاعر ہَن، اووِیں او دَور وی روایتی سرائیکی شاعری دا ہا، صرف سرائیکی اصناف ہی لکھیاں ویندیاں ہَن تیں میں وی ہُنائیں دے پیرے تے ٹُر پیاں۔

عرصہ 30،35 سال توں سرائیکی روایتی شاعری وی کلاسیکی موسیقی وانگوں زوال اچ آ گئی ہے۔ سرائیکی اصناف (نظم، کافی، بحر، ڈوہڑہ وغیرہ) لکھنڑ، پڑھنڑ تے سنڑ آلے تقریباً ایں دنیا توں برقعہ وٹا گین۔ تاہوں عرصہ درازتوں میں وی آپنڑا کلام تے قلم ہک چُنڈاچ سٹ گھتیم۔

استادمحترم ملک غلام رسول ڈڈا صاحب مرحوم دا کجھ کلام انہاں دے عزیزان دے طرفوں (پنجرے توں آنڑیں تائیں) چھپ گئے تے کجھ حصہ ایں احقر دی آواز اچ یوٹیوب تے ''ملک غلام رسول ڈڈا'' دے ناں دے چینل تے محفوظ ہے۔

استادمحترم جناب بیدؔار صاحب مرحوم دا کُل کلام انہاں دی آپنڑی آواز اچ میڈے یوٹیوب چینل (Amil khan) تے موجود ہے۔ جیرھا انہیں اُوں ویلھے ٹیپ ریکارڈر نال کیسٹاں تے ریکارڈ کر تے میکوں ڈِتا ہا۔

میڈے پُتر، بہاول قیوم تے سجاول قیوم ہُنڑ پڑھ لکھ تے فارغ تھی گئین تاں آکھینے ابا سئیں تُہاڈا جوانی دا ''پورھیا'' چھپویندوں، میں آکھیے پتر میں تے مایوس تھی تے مسودہ ایں سانگے رکھ ڈِتم جو فی زمانہ ایکوں چھپواونڑ وقت تے پیسے دا ضیاع اے اُنہیں آکھیئے نہ بابا نہ ڈِکھاھے تُساں:

او ویلھا وقت ولاولسی جڈاں سب کوں ''سیفل'' یاد ہوسی
جڈاں لطفؔ علی دے ناں دا نعرہ پار، پچادھ، پوادھ ہوسی
جڈاں ول فریدؔ فقیر دی روہی، روا رُن، آباد ہوسی
جڈاں یار یتیمؔ یگانے دا ہر مصرع قابل داد ہوسی
اوڈوں ملکؔ دی پاک ''مرُول'' دا پکھی پنجرے توں آزاد ہوسی
جانبازؔ دا جوش جنون جڈاں وت ول مظہرؔ دے بعد ہوسی
جڈاں ول سروؔر دی سسڑی دے سر سفریں تے سرُ ساد ہوسی
پچھیں ڈیکھیں وت ہر ہک دے لب تے عاملؔ دی ''فریاد'' ہوسی

میں آکھیے چلو پتر اگر تہا کوں ایں روایتی شاعری دا مستقبل روشن نظر دا پئے تاں چھپواؤ، ورنہ میں تاں بقول حافظؔ شیزازی ''ترکِ کامِ خود گرفتم''

عبدالقیوم عاملؔ جام پوری

تیڈی دنیا دھرتی دے وچ ، تیڈے عالم کوں
کہیں ڈینہہ، کہیں پل، کہیں لحظہ وی چین سکون نی آیا
آ خود ڈیکھ خدایا

نظماں

فریاد

یا ربِ رحماں ، رؤف الرحیما   اَے سُبحان، یزداں، حکیم وعظیما

اے قابض، کبیرا، تے قادر، کریما   سمیع و بصیر و خبیر و علیما

ذرا ، عرش توں ، فرش تے آتاں ڈیکھ

ھٹا بے نیازی دا بُرقع تاں ڈیکھ

نہ جے رنج تھیندیں تاں فریاد کراں   تیکوں توڑے مولا، میں نت یاد کراں

تیڈیاں جھوکاں جاہیں وی آباد کراں   تے اپنْیں اُمیدیں کوں برباد کراں

تاں وی تیں نہیں ترس کیتا کڈاہیں

امن دے چمن اِچ نیں نیتا کڈاہیں

میں مرمر تے جینداں زمانے دے اندر   زمانے، بیگانے، ویرانے دے اندر

ملیے کیا تیڈے آستانے دے اندر   تیڈے ذکر، وِرد و دوگانے دے اندر

نہیں راس آیا حرم خانہ میکوں

تاں ہیں توں ھا بہتر صنم خانہ میکوں

سدا سیت ساڈی وِگڑدی رہی ہے   وگڑدی، نجڑدی، اُجڑدی رہی ہے

تے بے سیتی ول ول وِلہڑدی رہی ہے   ولہڑدی، چمبڑدی، جکڑدی رہی ہے

توں اسمان توں بہہ تے ڈیہدا ریہا ہیں

اے سبحان، توں بہہ تے ڈیہدا ریہا ہیں

ساڈے سر تے سولیں دے سائے ہمیشہ   تے ڈُکھڑیں ڈُکھے ڈینہہ ڈِکھائے ہمیشہ

سُکھیں دُور دیرے چالائے ہمیشہ   الم، درد و غم وی نبھائے ہمیشہ

ریہوں نت قہر دے سمندر دے اندر

تے ظلم و جبر دے سمندر دے اندر

ایں دریا دی بھر میڈ اکھیں دا گھرائے   بیابان براے، تے چودھار جھرائے

لُوارِیں شُلارِیں لِکھیں لیکھ عمرائے   تے ڈر موت سرائے، قبر تے نظرائے

ہے جیونڑ کیا جیونڑ ؟ نہ جیونڑ ہے بہتر

ایں جیونڑ کونوں زہر پیونڑ ہے بہتر

آ بݨ بݨ تے بدلے غضب دے گرَجدن　　　گرجدن چمکدن کڑکدن تے وجدِن
پئے رج رج تے وسدِن تے وس وس تے رجدِن　　　نناویں ولاول پئے اساں ڈو بھجدِن

بھَنی بِھیڑ بجلی ایہے تاڑ جاہیں
گیئی آس والیاں سبھے ساڑ جاہیں

ساڈیاں چھپریاں چھتوں پیاں پاڑیاں چودھاروں　　　اُگاڑیاں پِچھاڑیاں اُوگھاڑیاں چودھاروں
تے پُرخار خوں خوار جھاڑیاں چودھاروں　　　زمیناں سیلابی تے باڑیاں چودھاروں

چودھاروں جفا جوردی چُھٹی چَھل اے
نہ وچ امن و آمان ساماں سمل اے

غیریں دے بنگلے تے ماڑیاں چودھاروں　　　تے ماڑیں دے خوشیں دیاں ناڑیاں چودھاروں
سکوں سیت سُکھیں دیاں واڑیاں چودھاروں　　　تے کِھل ہاسے ٹھہکار تاڑیاں چودھاروں

پیا تیڈیاں وی مرمر دیاں ماڑیاں محل ہِن
جیکوں ڈیکھ دنگ تھیندے چیتے عقل ہِن

اے دستور دنیا دا، خمدار کیوں ہے　　　تے خمَدار، وَل دار، بے کار، کیوں ہے
سدا ڈاڈھا ہیٹے تے ھسوار کیوں ہے　　　میں سرسٹ تے پچھداں اَئے سرکار، کیوں ہے

اے کیندی ہے غلطی تے کیندا قصور اے
کہیں نہ کہیں دا قصور اے ضرور اے

پئے کیوں جگ تے بھندا، ایہو طَور گندہ　　　جو پیا کھندا ہے اِتھاں بندے کوں بندہ
نہیں فرق پندا، ہے چنگاں، یا مندہ　　　جتھاں جیکوں پورا پیا اندا ہے پھندہ

اووھو ہے ملوث تے مجرم جیپندے
اینویں خون بندے دا بندہ پیا پِیندے

نگاہ نرم کر، ڈیکھ ناظر، نظارے　　　اِیں کُن قول توں، فیگوں دے گزارے
تیڈی خلقی مخلوق، خالق، خوارے　　　خراب حال خستہ، تے لاغر لاچارے

خدایا خبر کر، تیڈا فرض بنڑدے
عاؔمل تے نظر کر، تیڈا فرض بنڑدے

☆☆☆☆

جواب

اَ ئے ارداسی انسان، فریادی بندہ اَ ئے مقہور، مظلوم، تے دردمندہ
ہتھیں گُر گیں خوں خواریں دے گوسفندہ قفس کال کنگال وچ قید بندہ

نمیں میں فقط عرش توں بیٹھاں ڈیہدا
تیڈا حال بھل فرش توں بیٹھاں ڈیہدا

اے سچ ہے، سدا میکوں تیں یاد کیتے میڈیں جھوکیں جاہیں کوں آباد کیتے
مگر میں جو پابندِ ارشاد کیتے تیں مُد بعد، خود کوں چا آزاد کیتے

میڈا قول، قانون، دستور، چھوڑیو
تے قرآن کوں کر تے مہجور چھوڑیو

اے دُنیا دَہر تے زمانہ ہے تیڈا نہیں اے زمانہ بیگانہ، ہے تیڈا
دفن زیر دھرتی خزانہ ہے تیڈا محل شیشہ مرمر شہانہ ہے تیڈا

ہے مئے خانہ تیڈا، تے مئے نوش توں ہیں
ہے افسوس بے حس، تے خاموش توں ہیں

میں تقدیر کہیں دی کڈاہیں نیں پھیری جیندی مشق محنت ہے جتنا اُچیری
جیندی جاں دے اندر ہے جرأت دلیری اے لوح و قلم ہے ہوندے ہتھیں میری

او سردار، مختار، مالک جہاں ہے
میڈا دستِ قدرت تے میڈی زباں ہے

ذرا سوچ، خود اپنی تقدیر توں ہیں ہے لوح تیڈی کاتبِ تحریر توں ہیں
میڈے رمز رازیں دی تفسیر توں ہیں میڈے خیال خوابیں دی تعبیر توں ہیں

میڈے فعل عملیں دا کم دار توں ہیں
تے گفتار میڈی دا کردار توں ہیں

اگر تیڈے تن اِچ ذرا جوش بَل اے
غیوری چمک اے فہم اے عقل اے

تیڈے کیتے کِچ دا اے کوہ وجبل اے
مثل سیم سینل دے نَیں، چھول چھل اے

مگر تیڈی ملی متاع ہے ادھوری
تے موسیٰ دے کیتے ہے اعصاء ضروری

توں کر اعصاء بندی، بِنا جوڑ پہلے
بِنا پٹ فسادی، تے شر چھوڑ پہلے

بِنا سٹ مہر دی، جو ہے لوڑھ پہلے
مغز، چیتا، فکر و عقل، موڑ پہلے

توں پختہ یقیں، ذوق وایمان کر چا
ولا وَل اِیں تعمیلِ فرمان کر چا

اے دستورِ دُنیا پِتر ڈے، بدل ڈے
بدل ڈے، پِتر زلزے دے مثل ڈے

ایں تفریقِ بے جاہ کوں، ہر جاہ کچل ڈے
توں ہر مردہ عالَم دا کر زندہ دل ڈے

ایہو کجھ ڈساوݨ میڈا فرض بݨدے
مقدر بݨاوَݨ تیڈا فرض بݨدے

☆☆☆☆

قاصد

قاصد پیارا، اینویں تھی ڈُکھارا، میڈا حال سارا، اُوں چن کوں سُݨا نویں
کریں مہربانی، ڈُکھیں دی کہانی، اُوں دل جان جانی، موھن کوں سݨا نویں
جیر ہے تھئے ستم، تے درد والم، او ہے سُول و غم، سجن کوں سُݨا نویں
جیویں حال ڈِٹھی، میڈے نال ڈِٹھی، ایہو حال فخرِ عدن، کوں سݨا نویں

آ بھج پوتوں جلدی، تے گھن آ گئی وَلدی، زباں کائنی ہَلدی، میڈا اسو ہݨاں قاصد
خبر کائنی کل دی، کیا ہک ہک پَل دی، تے تانگھ ہے اجل دی میڈا اسو ہݨاں قاصد

ونجیں پیا توں کلہ، ھئی رستہ اوّلہ، تے نہ ماریں وَلاّ، توں سیدھا چا کریں
اے پندھڑا ھئی تھَل دا، تے مارو جنگل دا، بلائیں دے دَل دا، توں بالکل نہ ڈریں
بہوں اوکھا پندھ ہے، تے ہوسن درندے، ایڈے، اوڈے بھندے، ذرا کن نہ دھریں
آوِن جینجھاں جاہیں، رُکیں نہ کتھاہیں، لِلکن توڑے بھاہیں، توں آہیں نہ بھریں

ونجیں ھکے ساہ تے، اوں ماہی دی جاہ تے، تے نظراں جما تے، اُوں دلبر کوں ڈیکھیں
پتہ ھئی ہے کینجھا، او چن ہوسی اینجھا، ڈسیساں میں جینجھا، اوں منظر کوں ڈیکھیں

ایں جگ توں نرالا، لکھاں شانیں والا، تے ارفع و اعلٰی، میڈا یار ہوسی
نہ بہوں لمبی قامت، تے سوھݨی جسامت، حُسن دی امامت، دا حقدار ہوسی
چہرہ چن دا نوری، تے چشمان بھوری، پیا جلوے کوہ طوری، دا لسکار ہوسی
تے ہونٹیں تے لالی، شکل بھولی بھالی، کھنڈی زلف کالی، تے خمدار ہوسی

توں کیا کجھ ڈسیسیں ، تے کیا کجھ سُنڑیسیں ، کیویں توں اکھیسیں ، تے کیا حال ڈیسیں
آ ، یہہ میں ڈسانواں ، طریقہ سکھانواں ، تے سب کجھ پڑھانواں ، جو کیویں الیسیں

آکھیں ، مہ کنعانی ، تے جند جان جانی ، میڈی زندگانی ، تے سوہنڑیں داشاہا
سوہنڑاں سئیں سانول آ ، تے دلبر مٹھل آ ، او نوری شکل آ ، تے سائیں دلرباوا
گوہر موتی لعل آ ، قمر بے زوال آ ، او صاحب جمال آ تے دو ہفتہ ماہا
حسیں مہ جبین آ ، تے گُل نازنین آ ، عطر عنبرین آ تے او مہ لقاوا

آکھیں میں بیماراں ، تے لاغر لاچاراں ، مرنڑ کوں تیاراں ، دوا ڈے طبیبا
اَئے ڈُکھڑے ہزاراں ، ڈیندے مار ماراں ، کیویں میں گزاراں ، کرم کر حبیبا

جڈاں دا وِساری ، چوائی بار باری ، ہے دلڑی ازاری ، ہوں ڈینہہ دا علیلاں
ہجر میڈے سنگ اے ، ڈُکھیں نال جنگ اے ، تے جیڑا وی تنگ اے خوار و ذلیلاں
تھیا انجھا رنگ اے ، عقل ہوش دَنگ اے ، تے سئے سئے اُمنگ اے ، ہزاراں دلیلاں
ہڈیاں باقی تن اچ ، نہ خون اے بدن اچ ، نہ ہاں میں امن اچ ، نہ ھِن سُکھ دیاں ہیلاں

ذرا کجھ کرم کر ، پتھر دل نرم کر ، چا میں تے رحم کر ، آ سُکھڑا ڈکھا ونج
او مہتاب کامل ، سڈیندا اپئے عاملؔ ، توں ہک واری آ مِل ، تے مُکھڑا ڈکھا ونج

☆☆☆☆

جواب قاصد

تھئے قاصد روانہ، اے سُݨ تے فسانہ، میں پڑھیے دوگانہ، تھیوے ڈھول راضی
کرم چا کماوے، تے رنجاں مٹاوے، اے جھگڑے مُکاوے، بُھلا ڈیوے ماضی
کرے خیر خواہی، رَلیا آوے ماہی، اودل جان جاہی، کرے چا فیاضی
اے ڈُکھ سارے ٹلسِن، ولا سُکھڑے وِلسن، اے دُھوتی وی جلسِن، ہوسی بے نیازی

ھامی پیا سُچیندا، ایں دِل کوں رھیندا، دِلاسے پیا ڈیندا، تے راہ کوں تکیندا
سئیں قاصد جو وَلے، ہوئے ماہی رَلے، سمند ہووے تلے، دعائیں پیاں کریندا

میں ہیں حال دے وچ، تے ہیں گال دے وچ، ایں گُرتال دے وچ ڈِٹھا ہیمیں اولُوں
ہوسی کون کیرھا؟ او اندا پئے جیرھا، قدم ہے تِکھیرا، سُنجاݨاں پیا جولُوں
شُکر مولا تیڈا، اے قاصد ہے میڈا، عمر خضری جیڈا، آیا جیلے کوٗلھوں
جیلے میں سُنجاتے، اُٹھیاں پکھا چاتے، ملیاں ونج تے راہ تے، تھیاں اولوں گھولُوں

اُٹھائیں راہ وِچالے، پچھم کیویں حال اے نہ سئیں سوہݨاں نال اے، تیڈے نال قاصد
ڈسا میکوں یارا، سݨا حال سارا، کیا اھدے پیارا، ہے کیا گال قاصد؟

قاصد حال ڈیندے کیویں اِتھوں ویندے، پیا سب کجھ ڈسیندے، اینویں ڈیندے وَلدا
اھدے کا کاٹُریاں، بھناں چاتے کُھریاں، پیاں پیش بُریاں، جو پندھ ہا جتگلدا
بیابان بَرھا، جنگل پُر خطرھا، تے صدیں دا جھرھا، نہیں کوئی سنبھلدا
یکا کُن کپرھا، بلائیں دا ڈرھا، تے اوکھا سفرہا، ایں موئے مارو تھل دا

کیتی رب سئیں رحمت، تے ٹل گئی قیامت، نہ ائی پیش زحمت، گیاں پنج اُٹھاہیں
جتھاں اوں صنم دیاں، تے صاحب کرم دیاں، سراپا شرم دیاں، ھن جھوکاں تے جاہیں

کیتم چا نبیڑا، ڈِٹھم اُوندا ویڑھا ، عقل تھئے ہیٹڑا بہشتِ بریں ہا
اینجھا سئیں صحن ھا، جو وانگے چمن ہا، شئے ہر کوں جو بن ہا، سجا صاف ایں ہا
جو بوٹیاں ہزاراں ، گلابی قطاراں ، تے موسم بہاراں ، نظارا رنگیں ہا
اُتھائیں پیا پلنگ ھا، جیندا رتہ رنگ ھا، تے نہ کوئی سنگ ھا، فقط نازنیں ہا

او واقعی حسِیں ھا، ثریا مکیں ھا ، ڈِسایا تیں جبیں ھا، اونویں گُل بدن ہا
گواہ ڈیندا اں اللہ ، ھا نوری تجلہ ، جمالِ معلیٰ ، رتہ پیر ہن ہا

دیارِ نازک تے ، پریں کونوں رُک تے ، ادب نال جھُک تے ، تھیاں میں سلامی
وَل آکھیم اوں بے کس، تے لاچارو بے بس، اوں بے واہ بے وس، داھاں میں پیامی
جو مشہورے عاملؔ ، تیکوں اھدے آمِل ، مِٹھا ماہِ کامل ، ڈِے قربت دوامی
’الف‘ کونوں ’ے‘ تیں، اُتھاؤں کونوں اے تیں، تے ھا حال جے تیں، سنُائم تمامی

ذرا دیر کَر تے ، پلنگ توں اُتر تے ، نظر کر قمر تے ، ڈِتس اینویں وَلدا
آکھیس، آکھیں ہُوکوں، رہا روندے رُوح کوں، اَوساں چن دی ڈُوکوں، جو اَج پئے نکلدا

☆☆☆☆

آمدِ محبوب

جڈاں چن دی ڈُو ائی، تے شب رُو برُو ائی، کرن گفتگوائی، توں نہ تھی نِسا ہی
صبا سُو بسو ائی، تے افلاکوں روح ائی، خبر کُو بکُو ائی، جو اندے پئے ماہی
پرندے، چرندے، سبھے اِینویں بگندے، تیڈے گھر پیا اندے، انعامِ الٰہی
پیا ہر پتی وَنڑ دی، تے موسم ساونڑ دی، اوں چن دے آونڑ دی، پئے ڈیندے گواہی

کوئل مور بلبل، کلی بوٹہ گل پُھل، تھئی ہر پاسے چُل بُل، جو جانی پئے اندا
یکے جھیڑے بھَن تے، ایں تاریخ چن تے، میڈی سوہنڑاں مَن تے، مہمانی پئے کھندا

ستارے فلک دے، پئے خوش تھی چمکدے، اوندی راہ کوں تکدے، پئے کر کر اشارہ
اوڈُوں ماہ فلکی، بٹالاٹ ھلکی، تے ڈے ڈے تے جھلکی، پیا ڈیکھے نظارہ
تھی راہ کہکشاں اَئے، تے جھک آسماں اَئے، ملائک وحوراں اَے، ڈیکھنڑ ماہ پارہ
آ سوہنڑاں سماں بنئے، بدل کل جہاں بنئے، تے موسم خزاں بنئے، منڈھوں کر کنارہ

شُکر پڑھ مولا دا، اوں حاکم اولیٰ دا، تے مالک بقادا، میں رستے ڈو ڈیکھاں
ھوتے ڈھول آیا، او بختیں سوایا، تے جلوہ ڈکھایا، ڈیواں روح کوں ٹیکاں

اینویں فٹ قدرتی، منور تھئی دھرتی، ھا چن وی حسرتی، ڈتی چن ڈکھالی
تلے سئیں سمند ھا، تے چاق وچوبند ھا، ہوا دے پسند ھا، اُتے ماہ جمالی
جیندے لب تے لالی، تے نیناں غزالی، کھنڈی زُلف کالی، تے جوڑا مثالی
پیا چہرے تے کھل ھئی، مگر معتدِل ھئی، تے منہ اِچ انگل ھئی، اداھئی نرالی

او ماہِ منور، حسینیں دا سرور، تے لَجھ پیت پرور، او مہتاب جانی
آونڑ سیتی آ تے، ذرا مسکرا تے، ملیے سینے لا تے، او ماہِ کنعانی

آکھیس جانی جیویں، تے لکھ پیا تھیویں، توں کیوں جلد اینویں، پریشان تھی گئیں
کیوں سِر دھوڑ گرد اے، تے چہرہ وی زرد اے، کینجھا دل کوں درد اے، جو بے جان تھی گئیں
کہیں تھئے ستم ہن، کہیں سول غم ہن، جو خوشیاں ختم ہن، تے ویران تھی گئیں
لگا کینجھا تیر اے، جو اکھیں توں نیر اے، تے حالت زھیر اے، بے پہچان تھی گئیں

نہ پیوݨ نہ کھاوݨ، نہ کھل ھَس الاوݨ، تے رورونبھاوݨ، دی رہِ تات گئی ھئی
ڈ سامیڈا ابختا، ہے کیوں حال خستہ، اَجݨ نیں تھیا ہفتہ، ملاقات تھئی ھئی

میں آکھیا ہے وَل، او ماہی مٹھل، جو بِن تیڈے پل، وی جیوݨ محال اے
جڈاں دا ݙئیں چل، اَئے غم دے بدل، مو نجھاں دے جبل، تے خوشیں دا کال اے
ہاں مجنوں مثل، نہیں ہوش عقل، ہے اکھیں توں چھل، لہو دا زِگال اے
تے ڈیہدیں شکل، تیڈی سئیں پنل، ویندن درد ٹل، قسم ذُوالجلال اے

اُوں آکھیے کمال اے، عجب اے خیال اے، جو ڈُو ڈینہہ دی گال اے، ہونڑیں تھیا وِصال اے
ولا وِی زِوال اے، ہجر جان جالے، تیڈا ایہو حال اے، تاں میڈی مجال اے

کراں اینجھا وعدہ، نہ رہِ ناں جُدادا، فقط ہے اِرداہ، ایہو تیڈی دل دا؟
عنایات ہووِن، تے ڈینہہ رات ہووِن، جو حالات ہووِن، نہ فرق آوے تِل دا؟
میں مسرُور ہوواں، یا مجبور ہوواں، نہ پل دُور ہوواں، نہیں میل مِلدا
سدا گڈ گزاروں، تے ھجر کوں ماروں، میڈے کول داروں، نہیں تیں عاملؔ دا

ولا ماہی میرے، آکھیس اچھا دیرا ے، پئی تھیندی سویرا ے، ݙگیا وَل ہے چلیا
اِیندے بعد اَج تیں، ھاں برباد اَج تیں، او صیاد اَج تیں، ولا وَل نی ولیا

☆☆☆☆

بہار

بہار ائی ہے ، بہار ائی ہے

ہے مست موسم تے ٹھڈیاں ھِیلاں ، ملہار مینگھاں ، پھُنگار کنڑیاں
ڄَو پھیرا ے ساول ، نِسر دی پونبل ، پھُٹیاں ڳٹاراں تے لاماں لڑیاں
ہے پھپھڑی بھتل تے کِھپوں تلڑے ، چٹی ٻُوئی ٹکنیاں وی ٻُور کھڑیاں
بھنڑ الیاں پھلّین ، تے لانڑیں پھُلّین ٻیاں لایاں اُسر تے ٹُو لھے بٹیاں
تھئی ساوی ترا ے ، نِکھتّی ڳرا ے ، ڈِینہوار وِچ تھی تیار ائی ہے

ٻیا ٻیٹ ٻیلا ، تھیا سُہیلا ، تے ڳل مِیہا ڳیں ٻُور پاتے
تے وَہندیں واہلیں ، دے کچھے چھنکیں ، مثل کماندیں دے زور پاتے
ہِئے ٻک پاڑھے ، مریندے چھالاں ، تے تراھکے مُشکیں دے شور پاتے
تلُور ، تِلہر ، چنڈُور چھکن ، تے رقص جنگلیں چا مور پاتے
تے پارتوں ، بے شمار کونجیں ، دی جھار بنڑ بنڑ ، قطار ائی ہے

آ ویڑ ھیے ونڑ ونڑ ، تے ونکو ونکی دے باغیں برقعے ، ائی مُد پھپھوڑے
پیارے پکھیں دیاں پاک ٻولیاں ، چودھار چلکار تھوڑے تھوڑے
اَغن پپیہے ، تے طوطے کوئل ، چکور بلبل ، تھئے جوڑے جوڑے
جو ائین ویلھے وصال خوشیں دے ڈِوڑے چوڑے ، تے ڳئے وچھوڑے
گلاب کَھڑیے ، تے ڳوٹے تِرڑیے ، ربیل موتی پھُلا رائی ہے

سینگیاں سَرتیاں ، بنڑا تے ٹولیاں ، تے کر تے سولہِ سنگھار آوِن
ہمیل مالھاں ، تے ٻُولے ٻَینے ، ٻیا چُوڑے چُنیاں ٹھَہا ڈِکھاوِن
تلنگ ، بھیرو ، تے جوگ ، ایمن ، پیاں شام کرِن ، ملہار ڳاوِن
قدم دے دَمکے ، نظر دے ٹھِہکے ، مثال تِن تال ، گُرٹھاوِن

اِیں مُسکیے موںہو بُلا رتھئی ہے ، بہارائی ہے ،چودھارائی ہے

بہار وِچ بے قرار عالَم ، میں کِھن مُہاڑی تے تاڑی بیٹھاں

لبیں تے آہیں، تے سینے بھاہیں، اُساری آسیں، دی ماڑی بیٹھاں

میں چین سکھ تے سکون خوشیں دی ساری واڑی اُجاڑی بیٹھاں

ایں مونجھ ڈھیرے، تھیاں اکھیں پیرے، وہیندا لہو دی میں ناڑی بیٹھاں

توں وَل آسانول، تے میں وی آکھاں، بہار میڈے دیارائی ہے

بہارائی ہے، بہارائی ہے

☆☆☆☆

عید دا ڈینہہ

عید دا ڈینہہ ہے؟ یوم حشر اے
اکھیاں نم ہِن ، دامن تر اے

چیتے چکر خماریاں آ ئِگن
ڈُکھڑے بدھ تیاریاں آ ئِگن

سوز دیاں گِردوں گاریاں آ ئِگن
جان بلب اے چاک جگر اے

عید دا ڈینہہ ہے؟

سوز فراق دا ساڑی ویندے
وسدی جھوک اُجاڑی ویندے

بے وس جان دہاڑی ویندے
نہ کئی ڈر اے خوف خطر اے

عید دا ڈینہہ ہے؟

عیش آرام تے چین ختم اے
سُکھڑیں والی رین ختم اے

ساکن قلب اے، عین ختم اے
ہجر فراق دا خاص اثر اے

عید دا ڈینہہ ہے؟

کپڑے لِیر کتیراں گل اِچ
ہنجھوں ڈھندین سو سو پل اِچ

شاید کائنی قسمت وَل اِچ
وقت سکر اے ، پیش قبر اے

عید دا ڈینہہ ہے؟

دِل بے تاب اے، سانول ڈُور اے
عیش دے نشے وِچ مخمور اے

پر عاملؔ اینجھا مجبور اے
وانگے مجنوں دے مضطر اے

عید دا ڈینہہ ہے؟

☆☆☆☆

مٹا ڈے جگ توں ہیٹے کوں، شرافت بے نشاں کر ڈے
محبت بھائی چارے توں، ایں دُنیا کوں ویراں کر ڈے
اُٹھاتے سر نہ کُئی بولے، توں اینجھا بے زباں کر ڈے
نہ رکھ ڈے کہیں دا تِرڑ تاڈہ، مٹا ڈے لامکاں کر ڈے

سبق پڑھ وت خیانت دا ، ھلاکت دا ، جہالت دا
ہووے چرچا زمانے وچ، تیڈی اینجھی سناخت دا

اُچکے لُنب تراریں تے ، سلطانی حکمرانی کر
مکاریں سب عیاریں دی، توں ھر دم پاسبانی کر
کرا قبضے ، مُکا بُھنگے ، مرا بندے شیطانی کر
خدا ڈیوی جیکر ہمت تاں خلقت دی زیانی کر

بُرا بد بے کراں تھی وَنج ، شیطانِ شاہ زماں تھی ونج
ٹھگیں تے مہرباں تھی وَنج، لُنبیں دا ترجماں تھی وَنج

اینجھا کُئی کر قہر پیدا ، جو پیا ڈَریا جہاں ہووے
ھلاکو تے چنگیزی وی، پیا منگدا اماں ہووے
ظلم تے بربریت دا ، ایں چودھاروں طوفاں ہووے
جو ہر اشراف دے منہ تے ،سدا آہ وفغاں ہووے

جَبر تے جَور ظلمت دی ، دھر تے تاجداری کر
پِلا خونِ دلِ بشری ،ظلم دی آبیاری کر

نصیحت

کڈاہیں سوچی مسلمانا ، جواں ہمت جری جوانا
جو کیا تیڈی حقیقت ہے، ہے کیا مطلب تے کیا معنیٰ ؟
ہے کیا کجھ تیڈے وَس دے وچ، ہے کے تیں حد و پیمانہ
توں کیوں ائیں پاک دھرتی تے، ہے کیا ذمے تیڈے خانہ
ھُݨ آ تیکوں ڈسانواں میں، ہے کیا تیڈا اتے کیا توں ہیں
اے دُنیا ساری تیڈی ہے، اِتھاں نائب خدا توں ہیں
ایہے ارض وسما تیڈے ، اے دُنیا دیں دَہر تیڈا
تیڈے مشرق تے مغرب ہِن ،سمندر بحر و بر تیڈا
ہواتے آب و گِل تیڈی ، فضا تے خشک تر تیڈا
ذخائر معدنی تیڈے ،اے جگ نگری نگر تیڈا
ساوے سرو سمن تیڈے ، اے گلشن گُل چمن تیڈا
شجر تیڈے ، حجر تیڈے ، اے سبزہ کوہ دمن تیڈا
ستارے مہر و مہ تیڈے ، فلک دے کہکشاں تیڈے
بدل بجلی تے مینہ تیڈا ، اے چشمے نیں باراں تیڈے
ہیرے موتی صدف تیڈے ،عیاں تے سب نہاں تیڈے
چرند تے پکھ پرند تیڈے، درند تیڈے ،حیواں تیڈے
توں مالک ہیں ایں دھرتی دا ، تے منشا تے بہہ شاہی کر
بُجھاڈے جو بلے ڈِیوا ، تے کالی شب سیاہی کر

نہ رکھ ڈے لکھ کہیں گھر اچ ، توں جُھگے سب صفا کر ڈے
مرا ڈاکے ، کرا چوریاں ، بَدھا ڈھانڈھے ، فنا کر ڈے
چوا بازو ، تے لُٹ عزتاں ، مٹا غیرت تباہ کر ڈے
نہ رہِ ٹکہ کہیں کینے ، مریضِ لا دوا کر ڈے

پکڑ جرأت دلیری کر ، ایہو جہیں کر جوہر پیدا
بنٹا انجھی اندھاری شب ، نہ تھیوے وَل سحر پیدا

سِوا تیڈے بنہیں کیتے ، اِتھاں جیونٹ مشکل ہووے
نہ مر سگے ، نہ جی سگے ، نہ ساہ کڈھے ، بسمل ہووے
فقط تیڈے ایں چہرے تے ، ڈیکھوں بس کِھل ہی کِھل ہووے
تیڈی تعریف دے لکھدا ، قصیدے نت عاملؔ ہووے

مگر ڈیکھیں ایں سارے فعل دا انجام کیا ہوسی
نہ کہیں ظالم نہ کہیں جابر دے نال اینویں تھیا ہوسی

☆☆☆☆

14 اگست

اساں پاک وطن دے خادم ہوں ، اِیں خدمت وچ سر لا چھوڑیے
ایہو فرض اساں تے بنڈاھا، کر اپݨا فرض ادا چھوڑیے

ایں ملک دی پاک زمین اُتوں اساں میٹیے کُل بدکاریں کوں
بݨ کوہ جبل، تے سینہ جھل، وَل ݙکیے ظلمی اندھاریں کوں
تے امان ݙتی ہے غاصبیں توں ، محکوم مظلوم ازاریں کوں
کر قائم اَمن و امان اَساں اِیکوں دارالامن بݨا چھوڑیے

اِتھوں سوودی لعنت مُک گئی ہے، تے رشوت خوری بند اے
ٹھگ بازی کُوڑ مکاری کائنی ، ڈاکہ چوری بند اے
عدل دا دَور زمانہ آگئے ، سینہ زوری بند اے
ظالم دا ایں دھرتی توں اَساں نام نشان مِٹا چھوڑیے

دَنگے ، شر، فساد ختم ھِن ، ہر جاہ چین سکون اے
جھیڑے، جھگڑے کائنی رہ گئے ، روز نہ تِھیندا خون اے
اُلفت، اُنس، محبت دا ، ہر پاسے جذب جنون اے
ݙٹ ، فریب تے دھوکہ بازی ، کر سب صَفن صفا چھوڑیے

ساکوں قسم ہے اَج دے ݙینھ دی، ہیں خدمت کوں محض بقا سمجھے
اَساں سارے ملی مُٹھ ہوں اَج ، ہر ہِک کوں خاص بھرا سمجھے
ہِک بئے دی عزت غیرت کوں، اَساں اپݨا شرم حیا سمجھے
بݨ عاملؔ دین تے عمل کیتے بے پرد کوں ݙے پردہ چھوڑیے

☆☆☆☆

14 اگست

میڈا پاک وطن، آزاد وطن ، اَج تیڈا جشن منیندے پیوں
اَساں تن من دھن قربان کریسوں، وَل وَل عہد کریندے پیوں

تیڈیاں لکھ منتاں، تیڈے سئے تھورے، اساں ہر فکروں بے سُدھ ہیسے
تیں چمن اندر، پُر امن اساں، بھُگتیندے پیوں، گزریندے پیوں

تیڈا فیض تاں ہے، شالا شادر ہیں، اَساں ہر سہ سُکھ دا سہ گھِندوں
نہ خوف خطر، نہ ڈر بھَو ہے، بے چنتی جال جلندے پیوں

تیڈی ہر بُوٹی دیاں لاماں لڑیاں، پَن پُو نبل شاداب ڈِسن
تھوں تیڈے ہر گُل پھَل پھُل دیاں، تعریفاں جوڑ لِکھیندے پیوں

تیڈا اجٹ دہقان وی خان ڈِسے، کیا خان، سِروں سلطان ڈسے
نہیں مفلس محض قلیل کتھائیں، تو ڑے ڈیوے بال گُلیندے پیوں

توں خاص اسلام دا قلعہ ہیں اِتھ عدل انصاف اخوت ہے
ساکوں ہر جاہ تے انصاف ڈِسے، اساں جیں جیں پاسے ویندے پیوں

اِتھاں بالکل بھائی بندی ہے، ایہا صفت ڈاڈھی بھندی ہے
گوادنیٰ ہے یا اعلیٰ ہے، اساں ہِکی سیدھ کھڑیندے پیوں

نہیں شر، تکرار، فساد اِتھاں، ہے ہر بندہ آزاد اِتھاں
شالا عاملؔ تیڈی خیر ہووے، چاپلو دعائیں ڈیندے پیوں

☆☆☆☆

پیغامِ اقبال

او مسلمان جوانا، ذرا سوچ فہم کر قدرتِ رب دا یدِ راست ہیں کم کر
ڈیکھ اپنی حقیقت کوں توں عزمِ مصمم کر تقدیر دا کاتب ہیں، قلم چا توں رقم کر

اِیں چمک افق تے، تیڈی تابانی کوں ڈیکھن
اے شمس و قمر وی، تیڈی افشانی کوں ڈیکھن

اے قوم دی قسمت تے مقدر دا ستارہ کر گھنڈ توں چُنڈ وچ بہہ نہ پیارہ
توں ثابت و ساکن ہیں، ذرا چُل تھی سیارہ دُنیا تیڈی رفتار دا ڈیکھے پئی نظارہ

اُٹھی تے زمانے توں ایں ظلمت کوں مٹا ڈے
پیش اپنے اڑانگی اَڑے اَڑ تاں ھٹا ڈے

کر جُہد بنا جُہد نہیں کم کوئی چلدا دستورِ خداوندی کہیں ڈینہہ نیں بدلدا
قانون اٹل ہے اُوندا اے یوم ازل دا پانی کڈیں تسے ڈے ہیں ہر گز نیں اُچھلدا

دانہ وی زمین چیر تے باہر ڈو نکلدے
کئی منزلاں طے کر تے وَلا ہوش سنبھلدے

توں راہِ منزل ہیں تے منزل ڈو سفر کر ایں امت مسلم کیتے آپ کوں راہبر کر
توں مثلِ خضر راہنمائیِ بشر کر کڈھ تے شبِ تاریک توں اشنائے سحر کر

پستی توں نکل، اوجِ ثریا کوں پسند کر
پختہ یقیں نال توں پرواز بلند کر

اِیں بھویں دے طبق چیر، فلک چیر، امبر چیر
صحرا و جنگل چیر، جبل چیر، بحر چیر

توں ہر ڈَنِ کُہن چیر، آہن چیر، پتھر چیر
ایں پندھ دی بندھ چیر، اے کندھ چیر، سفر چیر

تسخیرِ مہ و مہر و نجوماتِ فلک کر
طیور و حیوانات و نباتات و مَلک کر

کر پاک ایں دھرتی کوں، خرافات ختم کر
باطل دے رسومات و رواجات ختم کر

عاملؔ دے مثل، عجمی روایات ختم کر
نفرت و عدوات دے مراضات ختم کر

الفت تے محبت دی ہوا گھول جہاں تے
ونجڑی ھوئی جنت کوں ولا گول جہاں تے

☆☆☆☆

دلڑی

دلڑی ست گھت عشق دا پاسا ، نا تاں کملی ککھ نہ راہسا
نہ سنگ سنگتی دلدار ہوسی، نت دردیں دی بھرمار ہوسی
توں روندی راہسیں رت دیاں ہنجھوں پیا نہ کوئی کم کار ہوسی
یا پلڑ و منہ تے ویݨ کریسیں رات ڈینہہ ہکا تار ہوسی
پردیس دے پندھڑے کھاویسن نت حال خراب خوار ہوسی
بھابلدی ہجر فراق والی ول چوطرفوں چودھار ہوسی
توں ٻجھ مریسیں ہیں آتش وچ نہ نیڑے سنگتی یار ہوسی
جیندی ہر ویلھے توں تات کریسیں اوتیں توں بیزار ہوسی
اوندی غیریں نال سُر سانڈ ہوسی کڈیں نہ ان تیڈے نیڑے بہسا
تیڈے ڳل دردیں دے ہار ہوسن اوڈوں خوش تھیندے اغیار ہوسن
تیکوں اجڑ یا ڈیکھ تے پئے کھلسن مسکار توں ول مسکار ہوسن
تیڈا ڈھول ہونیں دے کول ہوسی نت پیار بھریے گفتار ہوسن
توں اے رنگ ڈیکھ تے پئی سڑسیں نہ حامی رشتے دار ہوسن
ودی ڈھوڑ چٹیسیں تھل بروچ، تیں کلھڑی دے پٹکار ہوسن
نہ سݨ سی کن ڈے چن تیڈیاں فریاداں سب بے کار ہوسن
میڈیں گا لھیں کوں نہ سمجھیں گا لھی کھِل ہٹ ٹوک مزاق تے ھاسا

روندی راہسیں ، رڑدی راہسیں قیامت تک اجڑ دی راہسیں

قرب نصیب نہ تھیسیا چن دا سوز فراق اچ سڑ دی راہسیں

دلبر نت غیریں دا را ہسا بھج بھج مفت وِلہڑ دی راہسیں

روز جھاڑی لِکھ مرثیے عیش امن دے پڑھدی راہسیں

سُکھ وصال محال ہوسیا مرویسیں نہ کہیں دھڑ دی راہسیں

ہوش عقل سب ویندے ویسن سُک جنگلیں وچ کھڑ دی راہسیں

ہڈیاں ہوسن سکھڑیاں تن اچ رت راہسی نہ ماس دا ماسا

نکھڑ ویندن ڈھول جتھاں دے، چڑھ چڑھ مردِن وچ جنگلاں دے

نندر آرام حرام ہوندے نے آویندے ہن وات ڈُکھاں دے

دھن دولت جاگیراں شاھیاں گھر ور مال متاع نیں راہندے

سِر تے کڑکن سوز دیاں بجلیاں بادل ویندن ویڑھ غماں دے

ٹھاٹھ دے نال جنازے اٹھدے راہندِن درتوں نت خوشیاں دے

تھل مارو وچ لیندن ڈیرے نیں راہندے اصلوں دنیا دے

یا وت کنٹھ کلا بے پاتے بین وچا جوگی بن بہندے

در در رُلدن راتیں ڈیہاں عاملؔ چاتے ہتھ اچ کاسا

☆☆☆☆

جٹی

توں نہ ونج شہر ڈو بی بی اُتھاں ڈاکو لٹیرے ہِن
لُٹیرے لوک جیرھے ہِن نظر دے نیک چہرے ہِن

تیڈا اونجٹا بازاریں ڈو، عیاریں ڈو مکاریں ڈو
مثل معصوم بھیڈیں دے سفر خونخوار نہریں ڈو
اُتھاں سارے اواریں دے ٹکانڑے گھر بسیرے ہِن

توں سادہ دل، صفا دل ہیں تیکوں سُدھ نیں شہر کیا ہے؟
شہر کیا ہے؟ نگر کیا ہے؟ ایں نگری دے اندر کیا ہے؟
ایں نگری وچ درندیں دے اکھاڑے گھاڑ دیرے ہِن

اُتھاں بدخُو بازاری ہِن ، لچر لوفر لباری ہِن
شیہیں شِکرے شکاری ہِن ، کریندے وار کاری ہِن
مکے جھٹ وچ جھپیندے ہِن اتھجے ظالم تکھیرے ہِن

شہر عصمت دا دشمن ہے، شہر شانیں دا دشمن ہے
شہر دشمن حیا دا ہے ، شہر جانیں دا دشمن ہے
اُتھاں دھوکے دغا بازی دے چوبارے اُچیرے ہِن

نہ تھی کملی توں واپس ونج ، بازاریں وچ خواریاں ہِن
وِچھے جالے تے گاریاں ہِن، تیڈیاں جن تے تیاریاں ہِن
جیرھے عامل نظر دے ہِن ، اصل دے وچ مچھیرے ہِن

☆☆☆☆

عشق دا جنون

ایں جوشِ جنونِ عشق اندر، کُئی کِیں مر گیئے کُئی کِیں مر گیئے
ہیں عشق ڈِتے کئی گھر بر کر، کُئی کِیں مر گیئے کُئی کِیں مر گیئے

آدم توں دنیا چلی ہے، اینویں چلی تے ائی رَلی ہے، ہر صورت بھلو بھلی ہے
کئی چن چوڑی، کئی لعل گوہر، کُئی کِیں مر گیئے کُئی کِیں مر گیئے

کئی دار تے جھوٹے کھا جُلین، کئی دردر ٹھوٹھے چا جُلین، کئی کنیں مُندرے پا جُلین
کئی گین قبر کھا داغ جگر، کُئی کِیں مر گیئے کُئی کِیں مر گیئے

کئی سڑ بُجھ خاک سُوا تھی گیئے، سئے شاہاں کوں سودا تھی گیئے، گھر وسدے صفن صفا تھی گیئے
کئی رُل موئے تسے وچ تھل بر، کُئی کِیں مر گیئے کُئی کِیں مر گیئے

کئی بحر اچ بیڑے لوڑھی گیئے، کئی تخت شاہانے چھوڑی گیئے، سنگ ساتھ کونوں منہ موڑی گیئے
ست شیش محل، تھئے واسی جھر، کُئی کِیں مر گیئے کُئی کِیں مر گیئے

تیکوں اہداں میں عاملؔ دلڑی، ہاں میں رہبر کامل دلڑی، نہ تھی عاشقاں شامل دلڑی
ول ہوسیں ساریں توں برتر، کُئی کِیں مر گیئے کُئی کِیں مر گیئے

☆☆☆☆

خط

سُݨ سوھݨاں سانول لجپال ، ہے بیمار دا بچݨ محال

ہے میڈا خط روانہ جانی
سُݨ سارا افسانہ جانی

تھئے گھر بار ویرانہ جانی
دشمن تھیم زمانہ جانی

پڑھ تاں سہی پروانہ جانی
سُک سُک تھی گیاں کانہ جانی

ہوش عقل مُکلا گئے ہِن
ہاں مجنوں وانگ دیوانہ جانی

آہ فریاداں دھاڑاں کرکر ،ڈیندا پیاں ڈُکھیں دے حال

سُݨ سوھݨاں سانول لجپال ، ہے بیمار دا بچݨ محال

سیت میڈی وِچ غم ہِن جانی
ڈُکھڑے درد الم ہِن جانی

سارے سول ستم ہِن جانی
تاہوں اکھیاں نم ہِن جانی

غیر تیڈے ہم دم ہِن جانی
کرم توں ڈھیر کرم ہِن جانی

جینجھے وقت نبھیندا پیاں ھاں
سارے تیڈے کم ہِن جانی

ہڈیاں رہِ گین سکھڑیاں تن اچ، ھاں بیمار ہے کِتواں سال

سُݨ سوھݨاں سانول لجپال ، ہے بیمار دا بچݨ محال

کائنی پیوݨ کھاوݨ جانی
کہیں دے نال الاوݨ جانی

نہ ہے وجݨ آوݨ جانی
سُݨڑݨ کجھ سُݨاوݨ جانی

رو رو نیر وہاوݨ جانی
اے ہے وقت نبھاوݨ جانی

سُول ہجر دا اینجھا ڈتو
پئے گیاں ھُݨ مُکلاوݨ جانی

اَج کل ڈیکھیں مر ویساں میں ، جے نہ تھیا وصل وصال
سُنڑ سوھنڑاں سانول لجپال ، ہے بیمار دا بچنڑ محال

او کیتی ، جو نیتی جانی
غم میڈڑے نال سیتی جانی
جام غماز دا پیتی جانی
اے بازی تیں جیتی جانی
جو کیتی سو کیتی جانی
بھوں کجھ میں تے بیتی جانی
نہ محبوب سمجھ آھداں
نہ حُج ہے پیت پریتی جانی

چھیکڑ باقی عرض کریندا ، سُنڑ میڈی اَرداسی گال
سُنڑ سوھنڑاں سانول لجپال ، ہے بیمار دا بچنڑ محال

اَوسی اِتھاؤں جنازہ جانی
ہوسی عالمؔ ہذا جانی
سُنڑ سیں خاص تقاضا جانی
جلدی دا آوازہ جانی
کھول کھڑیں دروازہ جانی
لاتے پیار دا غازہ جانی
دُنیا چھوڑتے ویندے کوں
توں ڈیکھیں چا ہِک لحظہ جانی

وادیِ وَیل توں نچ پوساں میں، راھساں نِت حُوریں دے نال
سُنڑ سوھنڑاں سانول لجپال ، ہے بیمار دا بچنڑ محال

☆☆☆☆

کافیاں

کافی

وَلا وَل ولیں ھا، میں مُٹھڑی دا ماہی، یکا تانگھ تیڈڑی تنگھیندی وَدی ہاں
ڈیہاں راتیں رو رو، تیں راول دے راہ تے، نینوں نیر ندیاں وہیندی ودی ہاں

جڈاں دا توں جانی جدا کر ڳیا ہیں — خدائی وی، خداوی خفا کر ڳیا ہیں
سبھو سیت سُکھڑے صفا کر ڳیا ہیں — ڈُکھی ہاں ڈُکھے ڈینہہ نبھیندی ودی ہاں

نہ وعدے وفا دے، وفا کر ڳیوں توں — ہتھو جگ تے جیویں، جفا کر ڳیوں توں
تیں کرٹاں ہا کیا چن، تے کیا کر ڳیوں توں — ایہے ڳالھیں ڳݨ ڳݨ سچیندی ودی ہاں

اوہے وقت ویلھے یکا یاد کر کر — اوہے وصل میلے یکا یاد کر کر
اوہے سکھ سوہیلے یکا یاد کر کر — صنم سُول صدمے بُھگیندی ودی ہاں

ہے موسم ملہاری، بہاری، پھُنگاری — پیاری ہے، کݨ مݨ ڈیہاں رات جاری
وساری سبھݨ سیئاں، سولیں دی ماری — ایں رُت اچ، ایہو بُت جلیندی ودی ہاں

اے برہوں بُرا بد بدن کوں بھُنیدے — سدا سیک سِک دا، پیا سینہ سڑیندے
ہجر مُوذی مارُو مریلہ مریندے — مرݨ ماراں جُڑ جک جھلیندی ودی ہاں

میں عاملؔ کوں آمل، میڈی دِل دا جانی — جیوی شالا جندڑی، تے جوبن جوانی
دیوانی تے دلبر، چا کر مہربانی — توں وَل آ، میں وَل وَل سڈیندی ودی ہاں

☆☆☆☆

کافی

آ ݙیکھ سوہݨاں سانول، سُنجڑی دا حال وے
تیڈڑے باجھوں شالا جیویں ، جیوݨ محال وے

آ ݙیکھ مُٹھڑی ہاں میں — سیت دی پُٹھڑی ہاں میں
ہجر دی کُٹھڑی ہاں میں — رو رو پکاراں تیکوں سُݨ لجپال وے

تیڈڑے باجھوں اندھی ہاں میں — پیندی نہ کھندی ہاں میں
ݙیہاں رات لندی ہاں میں — لب تے ہے تات تیڈڑی تیڈڑا ہے خیال وے

ݙے ڳیوں جدائی جیویں — تھئی ہاں سودائی جیویں
کھِلدی خدائی جیویں — سینگیاں وی ٹوکاں کرن، اج میڈڑے نال وے

او منٹھار ماہی میڈڑا — خضر دی عمرہ جیڈڑا
بِن تیڈڑے کوئی نیں میڈڑا — پئی ہاں امان تیڈڑی، آ تے سنبھال وے

تیڈڑی راہ کوں بھالاں بیٹھی — وٹھی درسالاں بیٹھی
پانواں روز فالاں بیٹھی — اکھیاں توں وہن جانی لہودے نگال وے

پئی ہاں سڈیندی تیکوں — منتاں کریندی تیکوں
قسماں ہاں ݙیندی تیکوں — اللہ داناں ھئی عامل کیتے وعدے پال وے

کافی

یاد کر ڈھول میڈیاں وفائیں
ڈیکھ وَل آپ اپڑیاں جفائیں

یاد ہوسی تیکوں بے وفا ، تیڈے راہیں میں جندڑی لُٹئی
رِیہاں سِیساں نوائی اج توڑیں، نمیں کیتی کڈاہیں بے وفائی
تیکوں سمجھی رِیہاں سِر دا سئیں

تیڈے راہیں میں روہیں رُلیاں، میں جنگلیں رُلیاں جھر پِھر یاں
میں لُکھیں تے لُریاں جھلیاں، میں رُگ راوے تھل بر پھریاں
میں جھا گیاں بحر تارنیں

میں سنگت سٹی سونہہ سٹی ، میں سنگ سِیر سارا سٹیا
میں گھر بار سُنج بر کیتا ، میں دیس پیارا سٹیا
میں تتڈا رِیہاں توڑ تیں

تیں پرواہ نیں کیتی ذرا ، میں سڑ سُک سیاہ تھی گیاں
نیں آہ دا اثر کُئی تھیا، آہیں بھر بھر نِساہ تھی گیاں
اینجھا سنگدل تاں دلدار ہیں

تیڈیں برہوں دیں بھاہیں بھُنیے، تیڈیں تیریں جدئی دیں چھٹیے
تیڈیں یادیں ہے بے شُم کیتا، تیڈے نیہہ وی چاڑ ـ نہہ دا لُٹیے

تھیواں کیندے اگوں ڈھول دھیں

رُت بدلی ہے بدلے بٹّے، مُد ساوݨ دے آوݨ دی ہے
اِیہا موسم وساوݨ دی ہے، کیتے وعدے نبھاوݨ دی ہے

نہ کر ناز عشوے ادائیں

میں عاملؔ تے آ ترس کھا، ڈیکھ نیݨیں کونوں نیر ہے
آ مِٹھل وَل توں ہِک وار آ، ہجر تیڈا جگر چیر ہے

سُݨ سنجُڑی ایں دِل دیاں سدائیں

☆☆☆☆

کافی

ڳیوں چھوڑ روندا، وے کلھڑی کوں یارا
توں لڈ پار ڳیوں ، نہ ھا اینویں کارا

ہانویں کُوڑا لائنی ونج پار جھوکاں — تہوں لوک کِھل کِھل کریندے پئے ٹوکاں
میں دردیں دی ماری وی کیں کیں کوں روکاں — جو اپنْیں بیگانیں کوں مل پیا ہے وارا
اُو وعدے وفا دے سارے بھلائنی — میں تتڑی دے دل کوں ہجڑ روگ لائنی
ہجر دے بدن وچ چا دھوئیں دُکھائنی — جگر جیویں جل جل تے تھی ڳئے انگارہ
توں آ ڈیکھ سانول توڑے پئی بیماراں — تیڈے ناں دا وِرد اے تیکوں پئی پکاراں
ایں جندڑی عذابی تے ڈُکھڑے ہزاراں — نبھے رات روندیں ڈسے ڈینہہ دا تارا
نہ پیکیں سُر تجیں کوں بے سیتی بھانواں — نہ کھانواں نہ پیواں نہ کِھل سینگیں بہواں
نہ دھانواں نہ دُھونواں تے نہ تیل لانواں — نہ سرخی نہ پوڈر نہ کجلے دا دھارا
شالا جگ تے جیویں ایہو تھورا لا چا — ایں رے سینگی روندی کوں ڳل نال لا چا
میں اُجڑی کوں جانی ولا وَل وسا چا — ڈُکھیں ماری دلڑی کوں ڈے چا سہارا
تیڈی راہ تکیندی میڈی دِید پئی اے — توڑے ڈینہہ ڈھل ڳئے تے آ شام ڳئی اے
اونویں سینے وچ تانگھ سانول سوائی اے — میں عاملؔ کوں آ مِل وے جانی پیارا

☆☆☆☆

کافی

دلڑی نہ گھِن عشق دا ناں
نہ تاں جَل سَڑ ویسا جاں

ہِیں عشق داناں جیں چاتا ہے — ھوں ڳل اِچ لِیراں پاتا ہے
نہ ریہا رشتہ ناطہ ہے — او رُل موئے کلہ جھر جنگلاں
اے کاری مرض کُراڑی ہے — ویندی قلب کلیجہ ساڑی ہے
نہ بچدی کھہر سُواڑی ہے — مِٹ ویندے جگ تے نام نشاں

کئی تاجوراں سلطاناں کوں — لکھاں مالک جُمل جہاناں کوں
با غیرت زور جواناں کوں — ایں در در پھیریے کر گرداں

شاہ قیس اینویں مجنون تھیا — جاں عشق دا جذب جنون تھیا
ونج تھل بردے وچ جھون تھیا — کھاماس کرنگھا سٹ ڳئے کاں

ھا رانجھا مالک شاہی دا — جاں ڈِٹھس جلوہ ماہی دا
نہ ریہا پیو ما بھائی دا — بݨ جوگی رُلیے ریگستاں

ونج عشق دی سُوہیں سسی تھئی — ٹُر یار ڳیا بے وسی تھئی
جیلے تھل بردے وچ تسی تھئی — نہ پاݨی ھَس نہ لدُھس تھاں

منصور کوں سولی چاڑھیا ہِیں
لیلیٰ کوں محض اُجاڑیا ہِیں
مومل کوں چخے ساڑیا ہِیں
پنل دی جھوک تھئی ویراں

من نام خدا ، نادان نہ تھی
من آکھیا ، سُولیستان نہ تھی
ہیں عشق پچھوں گردان نہ تھی
سر مٹی ہوسیا تن عریاں

جے کر عشق توں پوُلھی راہسیں
اونویں تھیسیا جیویں چاہسیں
نہ کہیں دے قدماں تے ڈھاسیں
نت ہوسیں توں عاملؔ خاں

☆☆☆☆

معیارِ حُسن

ہے خاص حُسّن دا معیار ایہو، رُخسار تے رُخ انوار ہوون
قد سرو سمن شمشاد مثل، ڈند اَنڑ چِھن موتی کار ہوون
لب لعل ہوون ہر حال ہووِن، تے زلفاں سیاہ خمدار ہوون
نیناں دے ترچھے تیر، جگر کوں چیر نکلدے پار ہوون
دل نازک، نرم، نفیس، تے غمزے، عِشوے، ناز ادا ہووے
بیا عاملؔ اُنس، محبت، اُلفت، پیار تے شرم حیا ہووے

☆☆☆☆

غزلاں

غزل

اُووین موسم ولا بدلے، والا برسات بݨ پووے

آوے ساونݨ ، بݨے بدلہ، ولاھِک وَار کݨ پووے

وَلا وَت وَل گُھلِن ہِیلاں، آوِن کرکر ولا وِیلاں

تِھیوِن منہ تاروَل جھیلاں، ولا وݨ وݨ پُھٹݨ پووے

اُووین سُکھڑا تھیوے ساتھی، اُووین ڈُکھڑا تھیوے راہی

غمیں توں وَل مِلے ساہی، پلوں وَل درد جھݨ پووے

ولا قسمت سنور پووے، ملے سوغات خوشیں دی

ملے وی سہی، ولا شالا اِیہا سوغات وَݨ پووے

میں رب اکبر دے دراقدس، اینویں پَل پَل دُعا منگداں

میں عامؔل کوں تاں ہِک واری، ولا وَل مِل سجݨ پووے

☆☆☆☆

غزل

دردیں توں تباہ حال تے تلحال نہ ہووے
میں وانگ اینویں حال کہیں نال نہ ہووے

ہج پا لے جیرھا پیار دی دلدار سڈیندے
دلدار نہیں یار جو لجپال نہ ہووے

رُل ویندے جھریں جنگلیں اینویں جنگلیں دے وانگوں
او مال، جیرھے مال دا دھنڑ وال نہ ہووے

آئے حال، اندے سال تیڈی بھال بھلیساں
اے گال شالا چن دی سچی گال نہ ہووے

پندھ پیار تے اُلفت وچ عاملؔ ہے ناممکن
سر سُکھڑیں دا ہر حال سدا کال نہ ہووے

☆☆☆☆

غزل

اُتھاں ساڈی بیڑی بھنور وات ائی ہے، جتھاں بحر ظلمت دا شہ تار ڈِسّے
کتھائیں کھینجو، ٹِبہ، کنارہ نیں بکھدا، یکا پاٹی پانی پیا چودھار ڈِسدے

بناں سِرڑھ سوغاں دے صفا سیرڑھ وِچ ہے، شالا صحیح سلامت اے ساحل تے پہنچے
اوڈوں وا مخالف تے اَنْٹ بھڑ موہاٹیں، پیا ہر پاسوں چھولیں دا چھُلکار ڈِسدے

نہ جھوکے ڈِو وَنک اے نہ تِرڑ تو گھتک اِچ، تھوں بانْٹ ترلے وی توڑے کریجن
ایہو پُور پورا، نہیں پار پُجدا، اے پُنج پورھیا بے سود بے کار ڈِسدے

اے گھاٹیں دے گھیرے، تے دھڑیں دے دُھوسے، اے موجیں دیاں چاٹاں، تے چھولیں دیاں چھاٹاں
ایں کاٹھی دے گوں نٹے دا کڑکار سنُڑ تے، ساکوں ایندے کُرکنْڑ دا طوار ڈِسدے

عاملؔ اینجھا حال اے جو نکلنْڑ محال اے ساکوں سدھی گال اے، سِروں سُدھ نیں پوندی
جو قسمت تے چھیڑوں، یا دُھوڑے نبیڑوں، اجنْڑ پار دا نہ کُئی آثار ڈِسدے

☆☆☆☆

غزل

گوائی ہے، اُٹھی ڈیکھ تھئی پر بھات کھڑی ھئی
میں طاق جو کھولیے تاں اوویں رات کھڑی ھئی

مظلومی دے خوابیں توں میڈی جاگ جو تھئی اے
محکومی ویکھیں توں کیتی جھات کھڑی ھئی

روح میڈا اوی اہدا ھا کٹھے قیس دے نکلاں
پابندی رسومات و روایات کھڑی ھئی

اوقات جڈاں ذات دے ناں نال ونڈیے گئے
نزدیک نہ شَیت اوں ڈینہہ ساڈی ذات کھڑی ھئی

کجھ میڈی زباں بیان کرے ھاتاں مرے ھا
تہوں چپ ھئی جو سمجھی سُنٹی حالات کھڑی ھئی

اے اسیر نظر دی ہے چھپر چیر نکلدے
کل اینویں ایں چودھار چُلی تات کھڑی ھئی

ایں سانگے میں عاملؔ تیڈی چوکھٹ کوں ہے چھوڑیا
ڈینہہ رات میکوں ڈُکھ دی ڈِتی ڈات کھڑی ھئی

☆☆☆☆

غزل

ہر ہک کوں ہِکا تانگھ ایں ساوݨ دی رہی ہے
وݨ وݨ کوں وی حسرت ایندے آوݨ دی رہی ہے

ہک وار جو آتے اے میڈی جاہ تے وُٹھا ہے
سائیں توں بݨی سالھ سدا کنڈی رہی ہے

ِگل گارے دے جَیں گھر دے مُنارے وی اُسارے
کئی وار اے دیوار ولا بنڈی رہی ہے

زابر ایں زمانے جیکوں جوڑیا ہے نشانہ
دھرتی او ہے معصوم ولا چنڈی رہی ہے

ایں وستی دے ہر واسی کوں ہر ویلھے طلب ہے
او چھݨ دی کہیں کوں کہیں بو چھݨ دی رہی ہے

عاملؔ میڈے دل وچ بہوں درد ازار ہِن
پر تاب سݨاوݨ، نہ الاوݨ دی رہی ہے

☆☆☆☆

غزل

تھل بر، جنگل تے جھر ہِن ، صحرا پہاڑیاں ہِن

جیوݨ دے ایں سفر وچ لاہیاں تے چاڑھیاں ہِن

نبھدی ہے رین میڈی بے چین جھونپڑی وچ

سانول تہاڈے پِکھڑے سُکھیں دیاں ماڑیاں ہن

دیدارِ یار کیتے توں پار ڈو تاں ویندیں

پر پار دے ایں راہ وچ شہ تار ناڑیاں ہِن

اوکھا سفر اے سئیاں ایں پیار دے نگر دا

کنڈڑے کریہہ کنڈ یلے، جھر جھو ہے جھاڑیاں ہِن

میں تیڈیاں فیض گاہیں چودھار پھرتے ڈٹھیاں

جیویں اگاڑیاں ہِن اوویں پچھاڑیاں ہِن

آندا ئے شَیت عاملؔ دشتِ جنوں وچوں اج

پیریں دتے ہِن پھلوہیں گاکھیں پتاڑیاں ہِن

☆☆☆☆

غزل

توڑے جو دلدار دل دے کول اے، ولا وی دل کُوں قرار کائنی
قرار کائنی ،قرار سا نگے صرف صنم دا دیدار کائنی

توں مفتا مجنوں نہ مار منزل نہ چھوڑ بَن بَر دی بادشاہی
اَےئ کملا ، کرہوں قطار ہِن پر کچاوے لیلیٰ سوار کائنی

نہ سوچ سوہنڑا بقا دے دعوے، انا دیاں ڳالھیں تے روح دیاں رمزاں
متاں اے سمجھیں ایں سرزمین تے صلیب سُولی تے دار کائنی

نہ ڳول ڳالھیں دے وانگ ول ول ایں دردِ دل دا دوا دھر تے
کوئی مسیحایا کوئی غم خوار یار اُروار پار کائنی

پئی جیویں نبھدی ہے نبھدی پئی اے نبھیندے پے ہوں نسے الا یا
جو ڈیویں ڈکھڑے، ہنڈاویں سُکھڑے توں سوچ دلبر و پار کائنی

آ ڈیکھ ماہی، نہ رُس اجائی، نہ میکوں مہنڑے دیاں مار ماراں
ایں میڈی وستی دے واسیاں دے کہیں دے گھر دی دیوار کائنی

آملؔ تے عاملؔ تے کِھل گزاروں، جگر کوں ٹھاروں تے مو نجھاں ماروں
ایں تاہ جوانی دے ڈھول جانی، ڈیہنوار چار ہِن ، ہزار کائنی

☆☆☆☆

بحراں

عشق دا بحر

عشق دے بحر اِچ وَڑ نہ دل، آ ویسیا پانْی تار مک ڈٖینہہ

اَوسی موج کونوں ہئی موج ولا، نہ تھیسیا منزل پار مک ڈٖینہہ

ایہا پڑی آس اُمید والی، ڈٖیکھیں اَدھ اِچ تھیسا گار مک ڈٖینہہ

ہوسیں توں کلہڑی ہیں بحر دے وچ، نہ راھسن سنگتی یار مک ڈٖینہہ

سب خیش، قبیلہ، پیو ما بھائی تھی ویسن بیزار مک ڈٖینہہ

ڈُکھ درد الم دے گھاٹ تلاطم خیز ہوسن چودھار مک ڈٖینہہ

اُروار ہوسیں نہ پار ہوسیں، لاچار، خراب، خوار مک ڈٖینہہ

ہیں بحر دی لہر ھئی قہر دی عاملؔ، ڈٖیسیا آخر مار مک ڈٖینہہ

☆☆☆☆

عشق دی آتش

عاشق تے عشق دی آتش دا ، آ اینجھا ڈیکھ اثر ہوندے
حُب سِک دے سیک توں سڑ دے سینہ سینے سوڑ جگر ہوندے
بھا بر ہوں بھڑِک بدن کوں بُھندی بُجھ بُجھ بُت ابتر ہوندے
دِل دردی داغیں دار ہوندے ، دُکھدا دُخان اندر ہوندے
سئے سول ستم تے صدمے سہندے، سوز دا سہر اثر ہوندے
نہ سیت سکون دی سیج سلامت ، نہ سکھ دا بستر ہوندے
ہوندے غم دا بحر ، برابر تار، بُرا بدبخت بھنور ہوندے
گھت گھیرا گھاٹ توں گھاٹ اندے گِردوں گرداب گھمر ہوندے
بٹ بھورے بدل بلا دے برسن ، برق دی بھیڑ اِچ گھر ہوندے
اَن آس اُمید دا اُسریا آسٹ، آخر اینجھا بر ہوندے
نہیں ولدے وارے وَسٹ دے وَل، ویندا وطنوں دیس بدر ہوندے
درویش، دیوانہ، دھرت آہدی دنیا توں دُور نگر ہوندے
سنگ سِیر سجٹ سب سٹ ویندن، ہک ساتھی صرف صبر ہوندے
جاہ، جھوک، جہان، جنونی دا، تھل، جنگل، جھوتھا، جھر ہوندے
پردیس دے پندھڑے پیش پوندن، پک پیر پھلو ہیں گرھ ہوندے

کمخواب دے قیمتی کُرتے کِتھاں ، کِتھ کُلہ ، کرفر ہوندے
لیہہِ لڑکن لِیر لوِیراں لِنگوں ، لیس لباس لبر ہوندے
تن تانگھ تہوت تمنا دا ، طوفان تلاطم گر ہوندے
چوڈی دے چن دی چاہت وِچ ، تھیا چیتا چرخ چکر ہوندے
دلدار دے در دیدار کیتے دیوار دی ٹیک مگر ہوندے
ہر حال ہمیشہ ہجروں ہیندا ، ہیبت ناک حشر ہوندے
ایکوں عیش آرام امن عاملؔ ، نیں حاصل توڑ عمر ہوندے

☆☆☆☆

عشق دا فلسفہ

ہے عشق دا چرچا جگ دُنیا تے، اندے آ ڈُکھلیندے
جیں تن تے اَن ھاوی تھیندے،مَن اِچ دیرے لیندے
جِن تے ویندے بُوتھ چاڑ یندے،وَسدے گھر اُجڑ یندے
چین سکون تے سُکھ دی جاہ تے،ڈُکھڑے آن ٹِکیندے
کرلا چار، بیمار، کناہیں کوں ،رَت دے نِیر رویندے
دیس بدر کر گھر چھُڑ ویندے ، بَر بیابان رُلیندے
مُکدی پگال اے، ہوش کھسیندے،جوڑ دیوانہ ڈِیندے
اے ہِک مُوذی مرض ہے،اینویں اکثر لوک اکھیندے
پر ہیں مرض کُراڑی کوں،نہیں مُول طبیب لَکھیندے
جالینوس ، ارسطو ، تے سُقراط گئے مغز کھپیندے
افلاطون، تے فیثا غورث ، مر گئے سوچ سچیندے
نہ ہیں مرض دا داروں کئی لقمان حکیم ڈَسیندے

اے ہِک شعلہ آتشی ہے ، آ جیڑھا جگر سڑیندے
کئی بلدی ہیں آتش وِچ گئے سڑ دے بدن بُھنیدے
نہ ہیں بھا کوں ریت ٹھریندی ، نہ پاݨی وِسمیندے
مثل شعاع شمع ہیں شَم دے ، شعلے ودھدِن ویندے
ہے بحر عمیق طویل اینڈا ، چا گھمر گھیر گھرِیندے
وانگے چکی ، چکر ڈیڈے ، وِچ گرداب گُھمیندے
تو ٹھے ، تولھ سنڑھاں ، سنداریاں ، موٹھاں آن کھسیندے
سِیڑھاں ، موجاں ، چھول ، قہر دے آخر لوڑھ بُڑیندے
جیکوں جوڑتے چاٹ چکھیندے ، چیخاں چا کڈھویندے
آہ فریاداں دھاڑاں کر کر رات ڈیہاں پِٹویندے
جند تے جان دا جھگڑا ہوندے ، جِیندا جی تڑپیندے
جووی ہیندا وَنج کریندے ، گھاٹے چیندے
عزت ، شان ، وقار ، قدر دا ، نت نقصان اُٹھیندے
شرم ، حیا ڈے ، تن تنہا تھی ، تانگھ دے طاق ولیندے

سُدھ نہیں لگدی چیز ہے کیا، ایکوں نہیں دانا پرکھیندے
اے انٹ چتا الغیبوں آ آفت بݨ دھڑتیندے
جاں رُخ نور منور تے وݨج دید پوندی پکڑیندے
وَل ہیں دید تے دید ٹِکا تے سنگ سنگ سفر کریندے
گزر نظر توں خاص دماغ اِچ پہلے پیر جمیندے
اوّل قیام مقام اِیں تے ایام اے چند گزریندے
خاطر خواہش خوراک دی خونی اُٹھدے خون پگلیندے
رستہ راہ رگیں دا گِھن تے دلڑی ڈوتنگھویندے
دِل ہے لہو دا عارضی اڈہ جتھاں دُوکھ کڈھیندے
اے او مرکز منبع نیں جو خون کوں خود خلقیندے
لحظے کھن دے بعد اِیکوں کر بالکل صاف چھوڑیندے
دلڑی مُکدی ویندی ہے اے وَل جھوک لڈیندے
حِرص ہَوس توں حارص بھَجدے خون دی جِھیل تڑیندے
جیلے جھیل جگر تے پُجدے جابر بݨ جکڑیندے
رات ڈِیہاں ہیں جھیل جگر توں رَج رَج خون چُسیندے

آخر ہِک ڈُو ہفتے وِچ کر خستہ حال سٹیندے
ڈیکھ بے حال کنگال بدن ، آوَنڑ تھیندِن دردیں دے
ڈُکھ توں ڈُکھ زَپ خَپ تھیندے جَھپ نَپ تے چَپ چِھتڑیندے
ہجر مریلا موذی وی آ تن دا ماس پٹیندے
وَل جیلے پی خون جگر ، سب تَل مَل جَل نِگلیندے
چوطرفوں چودھار چکر کھا چُنڈ چُنڈ کوں سنبھلیندے
بکھ بیتاب شتاب کریندی ، نہ پل تاب جَھلیندے
جوش کونوں جو بھجدے بِھیڑ دماغ کوں آ ٹکریندے
آنجھی ضرب آکاری لیندے ہوش حواس اُڈیندے
دُنیا دین دی گال کُجا ، آپ اپنڑاں خود بُھلویندے
تَن عُریاں اَن بد بُریاں وِچ لُکھ لُریاں بُھچویندے
شہر بازار دھمال پویندے در در تے نچویندے
کِھل ہَس کھیڈ اِچ سر تے پتھر بالیں توں چُٹویندے
بھینڑ بِھرا ، سنگ سِیر سبھے کیا پیو ماہیں اَلویندے
حالت ہِیل ہلاک ہوندی ہر ویلھے موت ڈھونڈھیندے
بت اِچ سکھناں ساہ ہوندے روح راہ دلدار بھَلیندے
نیں ہوندِے بیۓ خیال جہانی جانی وِرد رٹیندے
آخر عامل مجنوں پاگل ، دنیا توں مُکلیندے

☆☆☆☆

عشق دی مرض

شالا عشق نہ پیش پووی، جے پیش پیو پٹویسی، ڈُکھڑے ڈیسی

دردیں دی دَڑ داب تلے، کر ڈُھوڑ و ڈُھوڑ ڈھپھیسی، ڈُکھڑے ڈیسی

سُکھ دا سُکھڑاں سایہ وی، نہ سِر تے آن سٹیسی، ڈُکھڑے ڈیسی

کر مدہوش تے مست موالی مجنوں آن بنٹیسی ، ڈُکھڑے ڈیسی

سِک سینے وِچ ساوی ہوسی ، بیا سب ساڑ سُکیسی ، ڈُکھڑے ڈیسی

جُھڑ گے جوڑ جدائی دے جِیندیں جنڈڑی جان جلیسی، ڈُکھڑے ڈیسی

مونجھ مُنجھاری محض ہوسی ، نہ ماسہ ماس بچیسی ، ڈُکھڑے ڈیسی

مارُو ماراں ای ماراں ڈیسی موھو مُسک مِٹیسی ، ڈُکھڑے ڈیسی

راتیں راوے رُن رُویسی، روہیں وِچ رُلیسی، ڈُکھڑے ڈیسی

پل پل پلکوں پانی وانگوں رَت پرنالے ویسی، ڈُکھڑے ڈیسی

ہجر ہمیشہ حاوی کر، کر حال بے حال ہُندیسی، ڈُکھڑے ڈیسی

وصل وصال دے وارے دا، نہ ویلھا وقت ولیسی، ڈُکھڑے ڈیسی

پیت دے پندھڑے پیر پیادی، پار، اُروار پھریسی، ڈُکھڑے ڈیسی

سسی ،سوہنی ، صاحباں ،سب توں، سوزوں سخت ستیسی ، ڈُکھڑے ڈیسی

چاک چھیندا چاک نہ ہوسیں، چاک تے چاک کریسی، ڈُکھڑے ڈیسی

چیتے چکر چرخ چڑھیسی چاٹ توں چاٹ چکھیسی، ڈُکھڑے ڈیسی

سنگدِل دے سنگ سانگ جُڑیسی، سینے سانگ پُڑیسی، ڈُکھڑے ڈیسی

سنگت سُونہہ سنگ ِسیر سجنڑ، سب ساتھیں توں نکھڑیسی، ڈُکھڑے ڈیسی

مال متاع کیا مِلک اِملاکاں، مُلک مِٹھا چُھڑ ویسی، ڈُکھڑے ڈیسی

عاملؔ مُوذی مرض اِیہا کر مَرکھی مار مُکیسی، ڈُکھڑے ڈیسی

☆☆☆☆

عشق دا انجام

اِیں عشق دے وِچ اَے دِل کملی ، سب تن من دھن لُٹوا ہاسیں

ڈُکھ در تے دیرے لا ہاسن ، گل ہار ہنجھوں دے پا ہاسیں

نہ چین امن آرام ہوسیا ، سب عیش قرار ونجا ہاسیں

ہر سُکھ تے ساریں خوشیں توں ، کر دامن صفن صفایا ہاسیں

نہ عزت شان وقار ہوسیا ، کر چٹ کرفر ہُوہا ہاسیں

بے چین سدا بے آس ہوسیں کر رووَنڑ نال نبھا ہاسیں

نہ داروں لبھسا دردیں دا ، بنڑ بے کس ، تھی بے واہ ہاسیں

نت ہجر فراق سوار ہوسیا نہ کِھن کئی سُکھ دا ساہ ہاسیں

وَل سوزوں سیک سڑیسی اِیں ، تھی سڑ بُجھ خاک سُوا ہاسیں

جیلے ہوش عقل مُکلا ویسن ، وَل مجنوں دی مَل جاہ ہاسیں

اے بنگلے ماڑیاں نہ ہوسن ، وِچ تھل بَر دیرے لا ہاسیں

ایہو ماس بدن توں صاف ہوسا باقی ہڈیاں فقط بچا ہاسیں

یا جوگی بنڑ تے بین وجیسیں ، ڈیکھیں گن پڑوا ہاسیں

ہوسی ٻگل اِچ لیراں، وانگ فقیراں، ہتھ اِچ پا کاسا پاسیں
اوں ڈھول دی ڳول اِچ در در پِھرسیں پیشہ جوڑ گدا پاسیں
یا رُلدی راہسیں تھل مارُو وِچ حُسن شباب لُٹا پاسیں
اینویں تَسی تڑپ تے مر ویسیں، ہَڈّ کانویں ہاپ کرا پاسیں
یا، یار دی خاطر دار تے چڑھسیں، کفر دا جھل فتویٰ پاسیں
ہیں حضرت عشق دی منزل وِچ، سڑ پچھے جان جلا پاسیں
دلدار دا نہ دیدار ہوسیا، اینویں سر دا لا سودا پاسیں
سر سولیں توں سکرات ہوسی، جند جان دی بازی لا پاسیں
نہ سنگ ہوسا سنگب سِیر کوئی ، سٹ سنگتی یار اشنا پاسیں
بے وس ہوسیں نہ وس لگسا، جیں ویلھے دھوکا کھا پاسیں
من نام خدا، نہ عشق ڈِو آ، ہے ڳال صفا، پچھتا پاسیں
عاملؔ دی ڳالھ تے عمل کیتو، ہر غم توں جی چھڑوا پاسیں

☆☆☆☆

بند بحر

اِیں عشق دے وِچ ، اَے دل کملی ، انجام اخیر جنوں ہوسیا

نہ راہسیں جگ تے جیوݨ دی، نت جھر جنگلیں ڈُوموں ہوسیا

پردیسݨ پیر پیادی رُلسیں، نہ سنگ سنگت سوں ہوسیا

سب ہوش حواس ہواتھی ویسن، ڈیکھیں حال زبوں ہوسیا

نت جانی، وِرد زبان ہوسی، تے مرض مثل مجنوں ہوسیا

نہ سنگدل سانول ساتھ ہوسا، پر سِک سینے جوں جوں ہوسیا

بہہ کڈھسیں آہ فریاداں نت ، اکھیاں توں جاری خوں ہوسیا

بگیوں عشق توں عاملؔ پاسا کر،ول عیش آرام سکوں ہوسیا

☆☆☆☆

بند بحر

چپ کر دِلڑی، نہ ول ول کر، ایں مرض جنون دی تات میکوں

کیوں رو رو تے یہہ آہدی ہیں، چن ڈِے چئے ڈُکھ دی ڈات میکوں

میڈے پیار وفا دے بدلے وچ، ملیے سول ستم صدمات میکوں

لاغرض سجݨ تھی دُور گئے، ڈِے ہجر فراق دے وات میکوں

نیں اج تیں حاصل عیش امن، تے چین دے چند لمحات میکوں

جو درد الم اچ پئے نبھدن، نہ کھول سُݨا حالات میکوں

نہ آہ فریاداں دھاڑاں کر، نہ ڈِے دھاہیں ڈِینہہ رات میکوں

اِیں مرض دا عامل داروں نئیں، اینویں ڈس گئے کل سقراط میکوں

☆☆☆☆

عشق دا پندھ

بے جے عشق ڈو میں ائی ہاں، منزل وی کر ڈیکھیساں
ہیں عشق دے بحر اِچ ہدھ مولھ تر ڈیکھیساں
موجاں تے گھاٹ چھولیاں، ٹپ سیئے بھنور ڈیکھیساں
جاہیں ، جگیراں، جھوکاں ، چھڈ چھوڑ گھر ڈیکھیساں
پردیس پیر پیدل جنگل گزر ڈیکھیساں
بر دیں بلائیں توں بالکل ، بڻ بے خطر ڈیکھیساں
راتیں دے روز رودھے، کھا کر سحر ڈیکھیساں
پوہ پالے لُکھ تے لُریاں، ڈُھپ اِچ سفر ڈیکھیساں
کلھڑی بڻا ٹکاٹاں ، تھل مارو بر ڈیکھیساں
سَو کوہ دی پیش منزل، پیشِ نظر ڈیکھیساں
پا کنیں بُندے والے، سٹ شہی نگر ڈیکھیساں
بڻ جوگی جنجوں جُبے پا کِشتہ بھر ڈیکھیساں
چاپا مُرلیاں بین واچ ، پھر در بدر ڈیکھیساں
منجھیں دی چھیڑو بڻ تے، رُل بیلا جھر ڈیکھیساں

جبل کوں چیر چُٹ تے، واہندی نہر ڈیکھیساں
خلقت دی ہو ہو حشری، سر جھل پتھر ڈیکھیساں
سڑ سُک تے تھی کرنگھا ، بن ٹ کے شجر ڈیکھیساں
لنگر توں لوڑھ پیڑے ، اندر بحر ڈیکھیساں
کِھل بلدے بچنے دے وچ، سڑ بُھج تے مر ڈیکھیساں
پا گل گلانواں سُولی، سر دار پر ڈیکھیساں
پُٹھی لوَہا تے کھلڑی، پختہ جگر ڈیکھیساں
خود کوں ذبیحہ بنا تے زیرِ خنجر ڈیکھیساں
ہیں عشق وچ لُٹا میں، گھر زَر تے وَر ڈیکھیساں
ہر بار باری چاتے ، وَل کر فخر ڈیکھیساں
عاملؔ ہیں عشق دے وِچ ، پوری اُتر ڈیکھیساں

☆☆☆☆

وفا کائنی

جے سوہنٹیں وچ وفا ہوندی، نہ میں غمناک سدا ہوندا
نہ سکھی جند کوں ڈُکھ مِلدے ، نہ رو رو حال تباہ ہوندا
اے حُلیہ محض فقیری والا ، نہ وانگے سودا ہوندا
نہ خستہ تن بے زور ہوندا، نہ چیتے وچ چکرا ہوندا
نہ ہجری بھا دے لَمبے لگدے ، نہ تن اِچ تڑپا ہوندا
نہ دید شنید مرتج ویندی ، نہ منہ دا بند الا ہوندا
نہ نندر ارام حرام ہوندے، نہ چین قرار گیا ہوندا
ڈُکھ درد الم نہ تھیندے سنگتی، نہ واقف غم دا ہوندا
نہ تیر جگر توں پار تھیندے، نہ بسمل دل ڈِ سدا ہوندا
نہ درد سلامی تھیندے اَن، نہ پیشہ محض گدا ہوندا
نہ بے وس بے کس بے چارہ، نہ بے تِرٹ بے تاڈِا ہوندا
اے گل اچ لیراں نہ ہوندے، سر کُلہ تن قبا ہوندا
ول شان شرافت شوکت ہوندی، کُل عیاش دا شاہ ہوندا
ایمن ہوندا وِچ ایمن دے، میں ایمن راگ سرا ہوندا
سُکھ چین امن تے چن ہوندا، ہر غم توں بے پرواہ ہوندا
بس جو کجھ ہوندا یئی شئے ہوندا، نہ پچھ عاملؔ کیا ہوندا

☆☆☆☆

سنیہا

قاصد، ڈے پیغام آکھیں، اُوں سوہٹیں مہ کنعاں کوں
کر بے تاڑہ لاوارث ، ٹگئیں کلہ چھوڑ جنہاں کوں
ڈیکھ اُجڑ دا لاغرضا ، اج اکھیں نال ہُناں کوں
جیڑھے صدمے سہندا پیاں، ہے پتہ جُمل جہاں کوں
کیا کجھ حال بیان کرے، نہیں طاقت تاب زباں کوں
ڈیکھ ذرا آ دید اُٹھا تے سوہٹاں سُولیستاں کوں
کیویں پیا گزریندا ہاں، آ ڈیکھ میڈی گزراں کوں
پئی کیا نبھدی نال میڈے ہے، آ سُݨ کھول کناں کوں
ہا تعریف کریندا جیڑھا، ڈیکھ ہوں صفت خواں کوں
شکوہ منہ تے آندی بیٹھے، اہدے چول لباں کوں
بے پرواہ، پرواہ نئیں کیتی، لا تالے زنداں کوں
نندر آرام حرام کیتو، کھس چین قرار سُکھاں کوں
سئے صدمات آفات الم ہن، ڈیکھ ہیں خستہ جاں کوں
رو رو نیر وہیر اکھیں توں ، ڈیکھ سہی ظلماں کوں
بے دردا، تیں در تے آندے، کٹھا کر درداں کوں
تن کفن اے سُول سجن اے پیا ڈیہداں گُستاں کوں
چاک جگر اے سوز اندر ، ہے سو سو بارہ ہاں کوں
وقت سکر اے پیش قبر اے سُݨ فریاد فغاں کوں
ایں تہ دام تے رحم نیں آیا، اوں غافل اسماں کوں
شاید لوح محفوظ اُتے ہَن لکھیے ڈُکھ ہِیں ناں کوں
ڈے ہُݨ معافی، تھی گئے کافی، ختم کر سوزاں کوں
کر آزاد اسیر کوں عاملؔ، ہِیماں کر نازاں کوں

☆☆☆☆

سنگدل سانول

سبھو سُکھ دا سامان تے سیت ساڈی ، سدا سوہٹاں سانول سڑیندااں ریہوں توں
ستمگر ستم توں ستم ڈے ستایو، سجا سیج سُولاں سمیندا ریہوں توں
ڈکھی ہاں ڈُکھیں وچ ڈِتونی جو ڈُکھڑے ،تے ڈُکھڑیں توں ڈُکھڑے ودھیندا ریہوں توں
ڈِیہاں رات ڈُکھیں توں ڈُسکیاں بھراں میں، ڈِتو نہ ڈِکھالی تے ویندا ریہوں توں
میں درددے دِھکڑے تے دھوڑے پئی کھانواں، اے دلبر دروں دُوری ڈِیندا ریہوں توں
ایں دردیں دا داروں ہا دیدار تیڈا، پر ہجر دے دھوئیں دُکھیندا ریہوں توں
پہلے مئے محبت توں مخمور کیتو، مئے خانے دا مالک بنڑیندا ریہوں توں
میں مئے نوش کوں مست مستی دے وچ سئیاں مستی توں مستی ڈِیویندا ریہوں توں
مگر صاحب صورت سدا رہیں سلامت، سخن سارے جھوٹے الیندا ریہوں توں
کیتو قول کُوڑے، ہوسی قائم قربت، تے نہ قول کیتے پلیندا ریہوں توں
ولا وَل نہ ولیوں، ولیے ولیھے وَل وَل، وَلیے ولیھے جانی ٹلیندا ریہوں توں
نہ تھیا وصل ول وار کہیں وی وصالی، تے واصل وسیلے مٹیندا ریہوں توں
روزانہ رقیبیں دے رہ کول راول، روندے روح کوں ول ول رویندا ریہوں توں
میں مغموم غم اِچ،غضب ہے غفاری، جو غازے غمازی دے لیندا ریہوں توں
تیڈی توڑے تعظیم و تکریم کیتم تیغِ تکبُر چلیندا ریہوں توں
تکھے تیز تیرِ جدائی تاڑ تے تنِ تنہا تے تک تک تکیندا ریہوں توں
اَجڑ اہدیں اصلوں نہ آہ بھرتوں عاملؔ، عذاب انجھے انجھے لڈِیندا ریہوں توں

☆☆☆☆

بُھگیندے ریہوسے

اینجھا عشق تیڈے اُجاڑیئے اساکوں، جو آہیں توں آہیں بھریندے ریہوسے
چا بے بس تے برباد برہوں بٹایا، بدن کوں ایں بھا اچ بُھنیدے ریہوسے
ہے دردیں دی دَڑ دَڑ دا دَڑ ڳار درتے، دھرکوں ڈے دھاہیں رُسٹیندے ریہوسے
زماں و زمن اِچ زہیر و زبوں تھی، زخم زیرے ہاں کوں لوَیندے ریہوسے
ھوا ھوش تھی ݙِکن تے حالت ہلاک اے پا ڳل ہار ہنجوں ہنڈھیندے ریہوسے
خدا دی خدائی اِچ تھیوں خوار خستہ، تے خلقت دیاں خاراں پچیندے ریہوسے
شرم شان شوکت شرافت شریعت، سبھے شان تیڈی تے لیندے ریہوسے
سبھو سنڳ سکاوت سنگت ساتھ ساری تیں سانول دے سانگے سٹیندے ریہوسے
جِیندیں جال جائداداں جاہیں جگیراں، جھریں جنگلیں جنگلی چھڑیندے ریہوسے
کڈِین کُن کپَر اِچ، کڈیں کوہ جبل اِچ، تے قیداں قفس دیاں کٹیندے ریہوسے
روہی راوے رُن اِچ ،تیں راول دے راہ تے، روندیں روز راتیں دھمیندے ریہوسے
گھمر گھیر گرداب تے گھاݨ غم دے، آ چوگردوں گھیریئے نبھیندے ریہوسے
تاں وی تار طوفاں تلاطم دے اندر، توکل دے تولھے تریندے ریہوسے
بجا بین باجے بدل بھیس جوگی، بیابان بر سر مریندے ریہوسے
ڳلی در ڳلی گولوں ڳالھیں دے وانگوں، سدا ڳالھیں ڳالھیاں کریندے ریہوسے
تے من مار ماہی مہیوال بنڑیوں منجھیں مال مُفتا چریندے ریہوسے
تتی ریت تھل دی تے تاہ تیز تاپش، تریہہ تَس کوں تنہا بُھگیندے ریہوسے
پپے پیر پیدل جو پردیس پندھڑے، مگر پیار پیتاں پلیندے ریہوسے
توڑے تیر تلواریں تن تے پیاں تُرٹن، تیڈی تانگھ تاں وی تنگھیندے ریہوسے
صنم صاحب صورت سُٹاوے کیا عاملؔ، جو سُولی تے سر وی ٹنگیندے ریہوسے

☆☆☆☆

بندبحر

ٻن سانول، سُنج صحڻ حویلیاں، در دردیں دا گھر اے ، گھر بَن بَر اے

خوشیاں اصلوں سنگتاں سٹ ڳِن، غم دا دیرہ دَر اے ، شام سَحر اے

ڈُکھ ڈِیہہ رات سوغات سمجھ، پیا پیندا خون جگر اے ، پہوں وَزبر اے

ہجر ھلاکُو حاوی تھئے، تہوں تن تے جور جبر اے ، ظلم قہر اے

مجنوں مثل مریض ہاں میں، تھیا چیتا چرخ چکر اے ، حال اَبتر اے

رہِ ڳئی رَین ہے رووَݨ دی، ہُݨ ہنجھواں دی بَر بَر اے ، دامن تَر اے

میں عاملؔ اُجڑیئے دا داروں چن دی مہرنظر اے ، زُود اَثر اے

☆☆☆☆

بھلڑے ڈینہہ

اَج کل پیار محبت والیاں، رَمزاں تاراں رِکتھ ہِن
پیت پریت تے خُلق اِخلاقی خوش گفتاراں رِکتھ ہِن
مہر دی رِکنڑ مِنڑ بادل باراں، مینگھ ملہاراں رِکتھ ہِن
الفت اُنس دا ساونڑ بدرا ، موج بہاراں رِکتھ ہِن
شام سویرے در دیرے تے محفلِ یاراں رِکتھ ہِن
وَصل ہا پیش ہمیش جڈاں او ویلھے واراں رِکتھ ہِن
آس امید دے تار گلستاں، گُل گلزاراں رِکتھ ہِن
تانگھ تہوت دیاں پُونبل پتیاں، سبز بُٹاراں رِکتھ ہِن
بحر کنارے بے فکری دیاں، رَین گزاراں رِکتھ ہِن
پیلے بیٹ تے جھوکاں جاہیں ، مال تنداراں رِکتھ ہِن
مَن موہٹیاں منجھیاں دے ہُگل اِچ گھنڈ توانراں رِکتھ ہِن
کانہہ اِچ کُڈڑیں کٹیں دیاں، خوش کُن کڈکاراں رِکتھ ہِن
مٹیں دیاں پربھات دے ویلھے، گُھب گُھبکاراں رِکتھ ہِن
او بے چنتا جیونڑ رِکتھ ہے، سُکھ ہزاراں رِکتھ ہِن
سجٹیں دے سنگ ہٹ چخ ہاسے، کِھل مُسکاراں رِکتھ ہِن
رَل مِل عاملؔ گڈ گزارنڑ، شوق دیداراں رِکتھ ہِن

☆☆☆☆

بہار

مُد موسم مست بہار دی ائی، وَت وَل شاداب چمن تھیسی
بہوں عرصے توں ویران ہے جو ، آباد اوہو گلشن تھیسی
وت وصل وصال دے وارے وِسن، سیت دے وچ سُلجھن تھیسی
مِٹھی مینگھ ملہار پھُنگار تھیسی، ِنکی رِم ِجھم ِکنڑ ِمنڑ ان تھیسی
تھیسی باد نسیم شمیم شروع ،شبنم شامل فطراً تھیسی
جیلے مہر دے مینہ برسات کونوں، پُرآب زمین زَمن تھیسی
پچھیں ایں گلزار گلستاں دی، ہر بُوٹی کوں جوبن تھیسی
پی پاٹی پودے پَل اوسن، تے ساوا سرو سمن تھیسی
ول لاماں لڑیاں پُونبل پتے، سب کوں سہاگ سگن تھیسی
ہر گل پھُل ِکھلسی بلبل وَلسی، گم شم زاغ زغن تھیسی
ٹھک کوئل، مور، چکور، پپیہا، طوطا طائر اغن تھیسی
انار، انگور، انجیر، تے انبلیاں ، سارا کٹھن مِٹھن تھیسی
پک سیب سبھے رس پا کھڑسن، ڈیہدیں پُرآب دَہن تھیسی
ہر سُول تے غم، ڈُکھ درد الم، ول زیر زمین مدفن تھیسی
سر سُکھ سکون دا سایہ ہوسی، سوزوں صاف بدن تھیسی
دل اہدی اے عالَم ھک واری، ول عیش، ارام، امن تھیسی

☆☆☆☆

گزرے ویلھے

اج کل اُنس محبت کِتھ ہے ،الفت پیت پیار کِتھاں

او موسم مہر مروت والا چیتر بسنت بہار کِتھاں

او محفل مجلس رنگ برنگی ہمدرد و غمخوار کتھاں

پیا کِھل ہٹ ٹوک مزاقاں ہاسے چوطرفوں ٹھکار کِتھاں

او رل مِل میلے ٹھیلے ڈیکھݨ ، خوشیاں دے تہوار کِتھاں

جیرھے بن زینوں ھسوار تھیوِن بزدار اوھے جیدار کِتھاں

او بور دے ٹورے گام تے چوٹاں ،مشکݨ دے چھݨکار کِتھاں

جو مُن تے مارے پیر سوّلا ، او تِلی ڈِ پھدار کِتھاں

اُوں ٹُپ دے وسدے شوخ طبع دی جوش بھری گفتار کِتھاں

ھسوار مجید دیاں کرّاں فرّاں، ڈِیلیں دے انبار کِتھاں

جو کُٹکا کر تے مادرا بھنے او ملک ھسوار کِتھاں

کھس دلیں گھندے کِھلیں وچ او حاجن دے سردار کِتھاں
کرے وار مثل تلوار دے جو پیغامی دی او دھار کِتھاں
پیتیں دا پالُو پُنل پیارا منجھر دا حُب دار کِتھاں
لگا آتش عشق توں مرزے سئیں دے سینے وچ بھڑکار کِتھاں
پیا سِک دیدار دا خواجے خاں دے ، مَن دے وچ سُرکار کِتھاں
او خان حُسین دیاں مٹھّیاں گالھیں ، دینی فتوے دار کِتھاں
جو محفل دے وچ مشعل نظرے او ڈیوا شمدار کِتھاں
جیندا نِکا قد اے ، میٹر ادھ اے، او یاریں دا یار کِتھاں
اخلاق سراپا ساہن والیں دی مَن بھاندی مُسکار کِتھاں
نیں محفل دی او رونق باقی ، چس چرچے چودھار کِتھاں
نہ سخن سراف ادیب ڈِسن، کتھ محض مٹھے کٹ دار کِتھاں
ڈینہہ رات روزانہ شام سویرے در دیرے دڑگار کِتھاں
تھوں میں عاملؔ ایں اُجڑیے دی ہر روز نویں نت وار کِتھاں

☆☆☆☆

بندبحر

بہوں مُد گُزری من مر گئے ہِن، اُ وکوں پیار بُھلیا ، ساکوں پار بُھلیا
اُوکوں رِیت پریت تے پیت بُھلی، ساکوں عشق دا ونج وپار بُھلیا
ساکوں ہجر فراق دی رَین بُھلی، اوکوں وصل وصال دا وار بُھلیا
اوکوں عِشوے ناز غماز بُھلیے، ساکوں تِرچھے تیر دا وار بُھلیا
اوکوں جور جفا دے راہ بُھل گئے، ساکوں سِک سامان دا بار بُھلیا
ساکوں عاملؔ تانگھ تہوت بُھلی، اوکوں جُڑ بَن ہار سنگھار بُھلیا

☆☆☆☆

عشق دا مزہ

تاں عشق دا ہے مزہ ، سانول بیزار ہووے
سانول دی تانگھ دے وِچ دل بے قرار ہووے
اکھیں توں نیر ہووِن شوقِ دیدار ہووے
وردِ زُبان جانی ، ڈینہہ رات کار ہووے
ہجر دا تیر سینے چُبھدا چُبھار ہووے
سولیں دیاں گھت مہاراں برھوں سوار ہووے
دنگ ہوش حال خستہ چیتے خُمار ہووے
خلقت دی ہووے حشری پتھریں دی مار ہووے
پردیس کلھی پیدل دل اِچ پیار ہووے
تھل بر دی ریت تتی ، لُکھ دا شُلار ہووے
ڳل ویس خاص جوڳی مُرلی دی تار ہووے
ہتھ کاسہ ڳل ڳلابے کنٹھیں دا ہار ہووے
منجھیں دا ہووے ٹلہ جنگل چودھار ہووے
جبل کوں بہہ چُبھیجے ، تیشے کوں دھار ہووے
چِخا تیار بھا دا پاہݨ وپار ہووے
پیتیں کوں بہہ پلیجے گو تختہ دار ہووے
بدن کو نوں جدا سر سانگیں سوار ہووے
سُولی دا ڳل ڳلاواں لب ذِکر یار ہووے
دلبر دے نت فراق اِچ لاتھا بیمار ہووے
ساہ لب تے ہووے عاملؔ کفنی تیار ہووے

☆☆☆☆

نوشہرہ شرقی

کیچ مکران تے جھنگ توں اعلیٰ شہر نوشہرہ ڈِسے
روہی حُسن جمال دی نگری ،خاص ہزارہ ڈِسے
ساوے ساگ تے تار بہاراں سرم گٹارا ڈِسے
لئی لانڑیں تے کانہہ کھیلے ، پُور نسارا ڈِسے
ٹھڈڑے باد صبا دے جھولے نت ٹھڈکارا ڈِسے
ڈھنڈھ اچ پیت پیار دا پانی موجوں دھارا ڈِسے
ویلھے وقت سویلے کوں کنعان کنارہ ڈِسے
منگھ مرغابیاں نال ٹٹوھیں خوب نظارہ ڈِسے
شہ تاریاں سئے تاریاں ترِن منظر پیارا ڈِسے
پَیناں چکوے نِیل کراہیاں ٹِیل اوارہ ڈِسے
کچھوں کُم سسار پئے آوِن وات اُلارا ڈِسے
روہ پہاڑ تے پاروں آوِن باز دا جھارا ڈِسے
پر ایں کھنڈیے وَگ دے اُتے بگ دا پہرہ ڈِسے
جتنا باڻ مریندے ریھے ، سب بے کارہ ڈِسے
خالی خت گیئے ، ہتھ ملیندے نہ کئی چارہ ڈِسے
پر عاملؔ ہر سِکدے دل وچ تانگھ ولھارا ڈِسے

☆☆☆☆

پیامِ اقبال

تاں توں اَوج عروج تے ھوسیں ، صاحب قلب نگاہ تھی ونج

اے روہی راوے چھاچھڑ چھوڑ تے حاوی ھفت سما تھی ونج

ییا لئی لانڑیں ، کاہنہ کانے سٹ ، سُونہاں جدی جَوزا تھی ونج

ایں بھوئیں تسی بے وسی کیتے جُھڑ سانونڑ بدرا تھی ونج

چا شمع شمس شکل شوقوں ، توں تب شب راہی راہ تھی ونج

وِچ گھاٹی گھیر گھمر دے ائی ، بیڑی دا میر ملاح تھی ونج

ایں خستہ ، خجل ، خوار ، خدائی دا رہبر راہنما تھی ونج

کر عاملؔ خود بیدار خودی ، خود دار تے خود آگاہ تھی ونج

☆☆☆☆

دھاں

اَئے مالک ، اسمان توں بہہ ، ایں جمل جہان کوں ڈٖٹھی؟

قہر غضب دے چوطرفوں چودھار طوفان کوں ڈٖٹھی؟

دَھن ، دولت، جاگیر، تے قابض جابر خان کوں ڈٖٹھی؟

عزم عظیم، عمل، توں عاری ہر پردھان کوں ڈٖٹھی؟

عدل انصاف دے جاہ جاہ تے کٹ دار میزان کوں ڈٖٹھی؟

کشف، الہام، اعجاز، کرامت، گُر، وجدان کوں ڈٖٹھی؟

ولیس وٹا جبریل والا ، ابلیس شیطان کوں ڈٖٹھی؟

مہر، محبت ، الفت ، دے قاتل دوران کوں ڈٖٹھی؟

بے غم ، بے سُدھ ، بے فکرا ، حاکم ، سلطان کوں ڈٖٹھی؟

کیا اِیں خلقت بھویں وسدی، بے حس ،بے جان کوں ڈٖٹھی؟

کیا میں عاملؔ اُجڑیے دے ،غم ، ڈٖکھ ، ارمان کوں ڈٖٹھی؟

☆☆☆☆

اُستاد بیدآر دا خط

خط آ عامل خان دی خدمت تھی پو اج روانہ

بعد سلام دعا دے آکھیں ہووی شان شاہانہ

شالا سیت سلامت ہووی ، ہووی فضل ربانہ

اہدن میخانے تیڈے پئے چلدِن جام روزانہ

مئے خوار سٹیم پئے مئے پیندن ہے ساغر بے پیمانہ

سُن سُن گو تھئے جی ارداسی روح جو ہے رندانہ

یا کئی جام اُدھارا بھیجو یا بھیجو نذرانہ

دام بنا اِتھ جام نیں ملدے جتھ ہے غربت خانہ

دام ہوندے ہَن جام ہوندے ہَن یاد ہوسی دل جانہ

چلدا دَور محبت دا ہا ساقی اکھ مستانہ

تسے جیڑے پی پیندے ہَن کر تر خشک زباناں

روز دا میل میلاپ ہوندا ہا جنکشن ہا یارانہ

کجھ ہوندا ہا تاں ہوندا ہا روز دا تاناں باناں

ویلھے وقت بدلدے رہندن اے ہئی سوچ ذرا نہ

بدلیے وقت ، نصیبا بَدلیے ، ٹُر گیئے وقت سہانہ
نہ مجلس نہ محفل مشعل ، نہ رہِ گیئے میخانہ
سر تے جال کلہیپے دا ہے کہیں پاسو ہوں ہاں نہ
اج کھڑ تے الویندے نیں جیڑھے وسدے ہن لحظہ نہ
کیوں پیئے ڳال پریں تیئں نیوں، آپ کوں ڈیکھ ہاں خاناں
کتنی ڈینہہ تھَین ول نیں ولیا ، دردیں دا درماناں
قدمیں دی سوغات دے سانگے سِکدا پیئے اَستانہ
آپ جہیں محسن ایویں گرن میں ڈاڈھا حیراناں
میں کیوں آپ تیئں آ نمی سگدا، سݨ میڈا افسانہ
بے سیتی دی وَٹھ اِچ آ ڳیوں سیت دا تھیئے ختمانہ
رقبہ آب دے ہاپ تھیا ہے راہ کر ڳن گزراناں
راہکی واہکی کینی رہ ڳیئی خالی پَین دُکاناں
ویڑھیے آن مفلسی اینجھا، جیب دے وِچ نیں آنہ
حالت ڈیکھ ناداری دی پیا کِھلدے یار زمانہ
ویلھے وقت دی گردش میکوں خوب ڈیتن گرداناں

حوت حمل تے قوس دے بُرج دیاں کھا گیاں نحس قراناں
ملاں بھوپے بہوں کجھ گھن گئے سیت سگیے بدلانہ
شرف نصیب نہیں زہرہ دا زائچہ ڈھم سالانہ
ہیں دوران کہیں دے نظریں کیتے آن نشانہ
جاگ پُ اُٹھیے ہن خواب سُتے آ جا گیے مرض پُراٹا
مرض موروثی والا تھی گئے زندہ ذوق عشقانہ
سُکھ سارے مکلایا ٹُر پئے، ڈُکھ دیاں ہن گھمساناں
ہجر ہلاکو تاڑ دے وچ ہا، نچدا آئے برہانہ
ویڑھ وگھیڑ سٹیس کھڑے تے سُک سُک تھی گیاں کانہ
دل غمناک، اُچاک طبیعت، جگر جلائے ارماناں
انگ انگ تنگ اے، چُوڑ چُوڑ رنگ اے، زندگی ہے بے معنیٰ
نت ہاں حال نکاہت دے وچ کینی بدن توانا
بطلیموس تے فیثاء غورث وس لئے ہن ماہرانہ
افلاطون بہوں تڑ ماری سگیا مرض گھٹانہ
جالینوس چھلوریا طب کوں، ملی محض شفا نہ
ہک تل فرق نہ پاتا فرقت، گئے داروں رائیگانہ
قربت باجھ ٹلے کیا فرقت، بن دیدار یگانہ

روح پرواز کرݨ دے نیڑے آن کھڑائے لقمانان
ڈِ ے ڈِ ے درڑکے موت اکھیندی میں تیڈِی مہمانان
رہے ارمان مسیحے من دے بھیجی محض دوا نہ
اے حالات اِن، سئے صدمات اِن، ول وی ہے شُکرانہ
کہیں صدمات کونوں منہ پھیرݨ شیوہ نیں مردانہ
جو کجھ بیتی، اُف نیں کیتی، سینہ ہے صبرانہ
مجرم جو ہَم جرم کہیں دا ڈِیندا پیا جرمانہ
تھی مجبور لکھئیم خط تیکوں یار ہیں ھمدردانہ
تھی سگدی تاں منہ ڈِکھلا، کئی ملݨ دا جوڑ بہانہ
کار اگوں ڈِو چار قدم ہن، کینی سفر ماہانہ
رات ڈِو رات رہیں ول ونجیں، گھنسوں کنگݨ لہا نہ
کئی حال ہن اظہار دے قابل، کئی وت ہن خفیانہ
اوسو، ڈِکھ سکھ کھول سُݨیسوں، رکھسوں ڳال لُکا نہ
نال نیاز دے عرض کیتا ہم، حکم نہیں سلطانہ
شالا تھی منظور پووے اے عرض میڈِا عجزانہ
سِک دی سِک اِج مر نہ ونجوں، ونجے وقت ویہا نہ
اِج کل آ بیدار کوں مِل ہے ساہ دا محض وِسا نہ

☆☆☆☆

جواب بحضور اُستاد بیدآر صاحب

قاصد کاکا، واپس وَل وَنج چا ِچٹھا پروانہ

ٹَپ پو پار بیدآر دی خدمت ، بھج پو وقت ونجانہ

پہلے نیاز دا قدمیں سئیں دے نذر کریں نذرانہ

وَل توں کھول سناویں میڈا درد بھریا افسانہ

آکھیں اے استاد معظم شاعر نکتہ دانا

عامل کامل عالم فاضل حافظ یار یگانہ

سچ ہے دھائیں دھاڑاں دروہیاں نیں شیوہ مردانہ

مرد بلوچ کوں سوچ ذرا نیں ٹھہندے وینڑ زنانہ

یادھئی ہِک ڈینہہ اھدا ھانویں منہ توں کڈھساں دھاں نہ

بحر کوں جھاگ تے پار ویساں اِتھ کھڑساں ھک لحظہ نہ

کیا کیا صدمے پیش اوسِن ، تیکوں اے ھئی سوچ ذرا نہ

عشق دی مرض اَوّلڑی دا ھے داروں محض دوا نہ

بطلیموس تے فیثا غورث دے گونڈے کھڑکا نہ
ھُݨ وت بھوگ اے روگ سبھے اتے خلقت کوں سٹوا نہ
آ سُݨ حال بے حال میڈا او کتھ ھے دَور زمانہ
وانگ تہاڈے ساڈیاں وی او نیں رہِ ڳیاں گزرانان
مال متاع کیا مِلک اِملاکاں رقبہ محض ریہا نہ
نہ او کاراں محفل یاراں تھئے دیرے ویرانہ
نہ ھے ساقی، نہ مئے باقی، نہ میکش، مئے خانہ
مٹکے جام صراحی مینا نہ ساغر پیمانہ

دل غمناک اُچاک کوں لگڑے الڑے زخم جگانہ
جو گزری سو گزر ڳئی بس گزری یاد ڈیوانہ
میں وی رمل نجوم تے جفری ڈیہداں ساعت روزانہ
مدت توں نحسیَن دیاں نانویں گھر اِچ تھِیَن قرانان
بُرج حمل دے عین مقابل ڈسدے عقرب خانہ

جیں وِچ زُھرہ شمس قمر تھئے رجعت سمت روانہ

اج توڑیں سعدَین دا کھیں جاہ شرف تے اَوج تھیانہ

ہے ہر حال حبوط ہمیشہ نیں تثلیث ماہانہ

ہجر فراق زمام نکھتے ھئی تکسیر مِلانہ

اتھے حال اِج خیال تاں کر کیا ہووے فضل ربانہ

جیرھا سیت نصیبا بدلیے ، سگسی کوئی بدلانہ

اونویں محفل مجلس ہووے سنگ شمع پروانہ

جذبے جوش خروش ہووِن تے شوخ طبع رندانہ

اونویں گُل گلزار ہووے نہ نظرے خار قضانہ

عاملؔ منگ دعا رب ڈیوے واپس وقت سُہانہ

☆☆☆☆

بحضور حضرت خواجہ غلام فریدؒ صاحب

میں لا شے، لا امکان لِکھاں کیا شان اوں شاہ سُلطان دے وِچ

میڈی طاقت ہے؟ لب چول سگاں، کجھ بول سگاں اوندی شان دے وِچ

نیں پُجدا فہم گمان اُتھاں، نیں تاب توان زبان دے وِچ

پرواز کرے اِدراکی پکھی بے پر کیا اسمان دے وِچ

میں خاکی خاک نشیں کیا پہنچاں اوں ارفع میدان دے وِچ

ہے عاملؔ کامل علم کِتھاں میں جاہل جہیں انسان دے وِچ

جُنبش مکُن، توں قلم نہ چا	گُستاخ حدِ ادب ذرا

خواجہ کُجا توں عاملؔ کُجا	ہے ست پناہ توبہ دی جاہ

شعر و ادب دی نگری دا	او شہنشاہ توں ہیں گدا

ایں بھویں تے تھیں سُخن سرا	نہ کرٹا ہا جو کر کھڑیں

تھیسی اوہاں جو رب گھنی

☆☆☆☆

بحضور اُستاد الشعراء جناب ملک غلام رسولؒ ڈڈا صاحب

ایں اسم دے مالک جسم اندر، ایں قسم دا ہِک انساں نظریے
جیندی ذات صفات دی بات نہ پُچھ، پر بھات دا نقش نشاں نظریے
بِن ساہی، چاڑھی لاہی ھوندیں، راہی منزل داں نظریے
ایں عاملؔ رات اندھاری وچ، خودداری نال رواں نظریے

اَئے قصرِ ادب، اُستاد لقب، تیکوں شاعر خوش الحان آکھاں
یا علم عرفان دا مرکز منبع ، صاحب سحر بیان آکھاں
تیکوں سوز گداز دا ساز آکھاں یا محض مزاح پرداز آکھاں
یا منطق دے اسمان اُتے شہباز بلند پرواز آکھاں
تیکوں فکر دا افلاطون آکھاں ، تخلیق دا یا سُقراط آکھاں
تیکوں دانا دانشور آکھاں یا قوم کیتے بقراط آکھاں
تیکوں بعد فریدؔ فقیر آکھاں، یا عشق دا میر امیر آکھاں
تیکوں درد بھری تحریر آکھاں ، مظلوم دے واہندے نیر آکھاں
تیکوں مسلم قوم دا راھبر ہادی ، حاذق یا درمان آکھاں
یا کفر اسلام دی سرحد توں ہِک دُور بیٹھا انسان آکھاں
اقلیم سخن دا شہزادہ یا ناطق نکتہ دان آکھاں
تیکوں ما بولی دا موجد ماہر ، شاعر ہفت زبان آکھاں

توں حُسن جمال دا شاہ ہیں ، یا پنج کٹی دا حقدار آکھاں
تیکوں ہفت اقلیم دا ساقی یا ہتھ کاسہ ٹیک دیوار آکھاں
تیڈے قلم کوں آہ فریاد آکھاں، یا تیر تبر تلوار آکھاں
تیڈے ہر ہِک شعر دے مصرعے کوں میں کشف آکھاں الہام آکھاں
ایکوں الغیبی آواز آکھاں، یا آفاقی پیغام آکھاں
تیکوں ہم پیشہ اقبال آکھاں یا ساکن اَوج کمال آکھاں
توں عاملؔ کامل اکمل ہیں ، یا صوفی صاحب حال آکھاں

☆☆☆☆

مرثیہ سردار رب نواز خان (مرحوم)

میں صِفت ثناء ، تعریف کراں کیا، کینجھا مرد جوان ہا او
قد قامت کاٹھ جسامت جُثے وچ واقعی پہلوان ہا او
ہا پیت پریت پیار دا پُتلا صاحب شوکت شان ہا او
ہر سنگت سونہہ سنگ سِیر دے سانگے سئیں سردار تے خان ہا او
ہا پار پچادھ پہاڑ دا راجہ وطن وسیب دی جان ہا او
لاوارث محض یتیمیں کیتے اصلوں ابا جان ہا او
ہا قلزم شعر دا شہ شناور، ناطق نکتہ دان ہا او
ہا سخن سراف ادیب، ادب دی دنیا دا سلطان ہا او
جے چٹ دہقان دی محفل ھئی تاں قابل قدر کسان ہا او
سروں مہیوالیں گھڑوالیں دا تاں پکا پیر مغان ہا او
اَساں بے عملے بے سملے سب دے سر تے سئیں اسمان ہا او
اُوندا چھوڑ ونجݨ ،منہ موڑ ونجݨ، ساکوں پوڑ ونجݨ طوفان دے وچ
ساڈی جند اَوسی طوفان دے وِچ اے نہ ہا وھم گمان دے وچ
ہے روح مجروح تن قید اینویں جیویں قیدی کہیں زندان دے وچ
غم درد الم دے باجھوں کجھ نیں باقی بت بے جان دے وچ
ھُݨ جیندیں جی گُئی جیوݨ نیں ایں جمل جہان ویران دے وچ
دل آہدی ہے عاملؔ ونج سُمسوں ڈیکھیں اج کل ایں گستان دے وچ

☆☆☆☆

ڈوہڑے

1

نِسے نیر وھیندے وَس کونوں، نہ وَس توں ٹھڈڑے ساہ کڈھدوں
اَساں ہجر فراق دیاں جُھل جُھل چاٹاں، پَل پَل وَل بہہ آہ کڈھدوں
ڈُکھ رولݨ لیوں، سکھ ڳولݨ لیوں، اینویں در پردہ، رُنگ راہ کڈھدوں
اِیہے بند برھوں دے لکھ لِکھ تے، اَساں عامؔل دِل دی بھاہ کڈھدوں

2

جانی، اینجھا کرم کیتی، ڳئی یکدم غم اِچ پَھس ہاں، تھئی بے وَس ہاں
بے واہی، بے چاری، بے کس، بے سملی، بے بس ہاں، تھئی بے وَس ہاں
بحر برھوں دیاں، قہر دیاں چھاٹاں، جُھل جُھل چیندی چَس ہاں، تھئی بے وس ہاں
عامؔل پُجدی پار نہیں، نہ سگدی وَل واپس ہاں، تھئی بے وَس ہاں

3

نہ چھیڑ توں عشق دے قصے کوں، نا تاں پھڑِک ولا وَل دِل پوسی
وَت وِسریاں ڳالھیں یاد جو اَوسن، ہوش دماغوں ٹِھل پوسی
روح رو پوسی، ھِناں اکھیاں توں، وَت لہو دی نہر نکل پوسی
وَت ڈُکھڑیں دی چک بِھیڑ دے وچ، آ بیچارہ عامؔل پوسی

4

جے آہ نکھتی، دل درد بھریئے توں، عرش معلٰی ہِل پوسی
ڈِھناں اکھیاں توں جے خون والی، ڈھے پھینگ تاں پتھر پگھل پوسی
توڑے بعد مرن دے قبر اُتے، اوسی دلبر، آتے کِھل پوسی
پچھیں ڈیکھیں جوشِ عشق توں عاملؔ، پھڑک تے لاش نکل پوسی

5

توڑے سانول رنج تھی اج تھی گئیں پر یاد تیڈی پَل پَل ہے پئی
پل پل دل کوں جھل جھل ھُٹیاں بھل چاہ اُووِیں وَل وَل ہے پئی
وَل وَل آہیں وِل وِل ڈُسکیاں، رت نیر اکھیں چھل چھل ہے پئی
چھل چھل ہے پر لب تے عاملؔ تیڈی تسبیح وِی بھل بھل ہے پئی

6

آ ڈیکھ پنل پئی جلدی ہاں، تیڈے ہجر دے بَل وچ بَل بَل تے
بَل بَل، جل جل، سڑ سُوا تھئی ہاں ہک ہک دے طعنے جھل جھل تے
جھل جھل ہتھ شل ہن دعا منگدی اینویں کھڑ کھڑ ونج ول ول تے
ول ول آ عاملؔ تھک پئی ھاں تیڈیاں رَاول رَاہیں مل مل تے

7

تیڈے بعد وینجݨ، کیا کیا گزری، دل، ڈُکھ ڈُکھ، ٻکھ ٻکھ، جلدا پئے
ایڈوں خون جگر، ڈُکھ پَل پَل وچ، آ سو سو پی پی پَلدا پئے
ایویں رج رج، ٻجھ ٻجھ، وَنج وَنج تے، ونج کجھ تیں، وَل وَل وَلدا پئے
توڑے رَگ رَگ عاملؔ رَت نیں، پر وَت وَت بدبخت اُملدا پئے

8

آ ڈیکھ، توڑے گھر بَن بَر ہے، پر، آس دا ڈیوا ٻلدا پئے
توڑے تن وی سڑ سُک سیاہ تھی گئے، اُونویں سِک دا سیک نکلدا پئے
توڑے دہن بیانوں بند اے، پر تیڈا لب توں وِرد اُملدا پئے
اُونویں تانگھ تہوت اے تار عاملؔ توڑے دل اَج رُک رُک چلدا پئے

9

اِیں عشق اِچ ہوندے حال زہیراں، ویس مثل درویش ہوندے
ڈُکھ، درد، الم، تے سُول ستم، کیا سئے صدمے در پیش ہوندے
تھیا دشمن پیو ما، وِیر، اتے سنگ، سِیر، قبیلہ، خیش، ہوندے
وِچ عاملؔ چُبھدا ریش ہمیشہ ہجری نِشتر نیش ہوندے

10

کیوں، میں بے حال، تلحال دی سانول سُڈا اسکھڑیں ڳال نیوھی
کہیں ڈینہہ کجھ کیتا خیال نیوھی، کیا جگر کلیجہ نال نیوھی؟
لجپال سجݨ! لجپال سڈا، فی الحال اجݨ لجپال نیوھی
کیتے وعدے وصل وصال دے عاملؔ، کِھل کِھل پال، ھُݨ پال نیوھی

11

لعل یمن، گُل باغ اِرَم ھا، ماہی، ماہ کامل ہا
نین شرابی، ہونٹ گلابی، رُخ تے کالا تِل ہا
زلف زنجیر، اسیر کرے، پیا تیر نظر قاتل ہا
ڈیکھ تجلہ پل جیندا، بیٹھا دل لٹوا عاملؔ ہا

12

ہُݨ کر فریاداں، دردی دلڑی، درد دا داروں کیوں پُچھدیں
اِیں مرض دا ہے لقمان کِتھاں؟ رُل شہر بازاروں کیوں پُچھدیں
دلبر دیاں راہیں، رو رو تے، کر جھول جھپاروں، کیوں پُچھدیں
او عاملؔ سنگدل سانول سئیں نیں وَلدا پاروں، کیوں پُچھدیں

13

جیرھا، سجھ توں سَنجھ تیں، سَنگ رَہندا ہا، سُدھ نہیں چھوڑ تے کیوں ٻچے گئے پیا
اَڄ جانڑ مثل منہ موڑ کرائیں ڈٖے درد کروڑ، تے کیوں ٻچے گئے پیا
پٖلی پیار دی بُوٹی پل اِچ تروڑ، مروڑ، بھروڑ، تے کیوں ٻچے گئے پیا
میڈٖی آس دی بیڑی لوڑھ تے عاملؔ، سِیڑھ اِچ بوڑ، تے کیوں ٻچے گئے پیا

14

ناراض نہ تھیویں عرض کراں، میڈٖا کیتا کجھ احساس نیوھی
میڈٖے پیار وفا دی تِل جِتنی وی کیتی قدر شناس نیوھی
اینویں کہیں ڈٖینہہ رسماً، آ تے چن، سُنٹی آہ، فریاد، اَرداس، نیوھی
نیوھی اَڄ تیں عاملؔ اَن پُچھیا کیوں خون جگر، تن ماس، نیوھی

15

اَئے لعل یمن، چوڈٖی دا چن، ہک میڈٖی من، اے رَنگ نہ کر
میڈٖے دل کوں شاد نِسنگ نہ کر، ٻئی پوری آس اُمنگ نہ کر
نت جَھر جُھوہے، تھل بر بھو ٻگاں؟ تو اے جتنی دل سنگ نہ کر
من نام خدا، چن عاملؔ دا، ول وطنیں آ، ھُٹ تنگ نہ کر

16

لِکھی لوح محفوظ تے مَندڑی ھئی، تہوں دردیں لیکھ عمر گزری
نہیں پل سکھ چین نصیب تھیا، نِت غم اِچ شام سحر گزری
ہر ڈِینہہ، ڈُپہر، ڈُکھیں دا تھئے، ہر رات تھی ظلم قہر گزری
میں عاملؔ پیا ھُݨ کیا آکھاں؟ ہر آفت ساڈے سَر گزری

17

میں نِہیہ لایا ہَم جَیں ویلھے، اِیں ویلھے دا امکان نہ ہا
ھا چن دے نال وصال سدا، سونہاں برھوں بے ایمان نہ ہا
نہ سُدھ ھئی سُول سوار تھِیسن، ڈِ سدا غم دا طوفان نہ ہا
ایہا عاملؔ جھوک اُجاڑ تھیسی، اے خواب خیال گمان نہ ہا

18

میڈا سیت ستارہ شرف تے ہا میں ملکہ مُلک امن دی ہم
نہ سُول ستم ڈُکھ درد الم ہَن، شاہ بے فکرے پَن دی ہم
ایں ہجری بھا وچ ساڑ کرائیں نہ راکھ رُلیندی تن دی ہم
ہر غم توں عاملؔ بے سُدھ ہم جڈاں چاک چھیندے چن دی ہم

19

جیں ڈینہہ دا عشق سوار تھئے ہاں غم دی جھیڑ جھپیڑ دے وِچ
نئیں چین امن آرام ریہا آیاں دردیں دی چک بھیڑ دے وِچ
میڈی سیت سکون تے سُکھڑیں دا سجھ آ گئے گُھر گُھیڑ دے وِچ
بس عاملؔ ڈُکھ تے سولیں دے ہاں تار سمندر سیڑھ دے وِچ

20

نہ سکھ ملین، نت ڈکھ ملین، نسے نفع چاتا نیہہ توں ، جمدے ڈینہہ توں
پیوں سِکدے ، نہ سرِ سِنا تھئے، کڈیں وَصل دے وَسدے مینہ توں، جَمدے ڈینہہ توں
پندھڑے پیت دے پُچھدے رہ گیوں کنڈڑے کِرڑ کرینہہ توں، جمدے ڈینہہ توں
عاملؔ ماراں مِلدیاں آیاں ہجر ہلاکو شینہہ توں، جمدے ڈینہہ توں

21

میکوں روندا سٹ تے ٹُرپیا ہے چن وار سونوار دے پار ڈِہیں
پُج پار تے اُوں دلدار مِٹھے نئیں جھات کیتی اُروار ڈِہیں
کئی وار ڈہینوار اِچ قاصد بھیجم اُوں سنگدل سردار ڈِہیں
سب قول قرار وِسار عاملؔ نیں ولیا میں بیمار ڈِہیں

22

اَئے دلڑی! عشق دا ناں نہ گِھن، اے زابر ظلمی چڑھ ویسیا
وَل ڈُکھڑے در تے کھڑ ویسن، سکھ سیت دی ماری چڑھ ویسیا
ایہا جان فراق دی بٹھی تے وِنج چڑھسیا چڑھ چڑھ کڑھ ویسیا
اینویں عاملؔ آخر مرویسیں وِچ تھل بر دے ہِگل مَڑھ ویسیا

23

سئیں عشق جے آ مہمان تھیو، میں وانگ حشر جاہ جاہ تھیسیا
آ ٹھک برھوں دے دَھک لگسِن، زَپ زَپ تھیسیا داہ داہ تھیسیا
ہراَنگ اَنگ چُوڑ چڑنگ تھیسی گو کڑ کڑ تے ٹھاہ ٹھاہ تھیسیا
ہر پاسوں عاملؔ ہر ویلھے تھیسیا ھئے ھئے، نہ واہ واہ تھیسیا

24

جے ھُنڑ وی سانول وَل آویں، میڈے سرتوں ٹل سکرات ویسی
تھی وَل سُکھ دی پربھات ویسی، ڈَھل یکدم غم دی رات ویسی
تیڈے آونڑ رُخ ڈِکھلاونڑ تے، مِل میکوں آب حیات ویسی
تیڈی پل دی جھات میں عاملؔ کوں ڈے زندگی دی سوغات ویسی

25

میڈا دلبر، حُسن دی نگری وِچ کوئی تیڈے وانگ حسِیں کائنی
سئے یوسف ثانی جگ تے ہِن تیں جھاں انوار جبیں کائنی
مہ مہر منور، رُخ انور، مہ کامل، مہ پروین کائنی
ایں عاملؔ دنیا دھرتی تے، تمثیل کئی آپ جہیں کائنی

26

توں میڈا محرم راز جے نہہ، میڈی درد بھری آواز تاں سُݨ
تیڈے عِشوے، ناز، غماز بجا، میڈے سینے سوز دا ساز تاں سُݨ
توں میں محمود ایاز نسے، پر سکھڑیں عرض نیاز تاں سُݨ
نہ فیض کما، فیاض نہ تھی، میڈے عاملؔ ڈُو الفاظ تاں سݨ

27

سئیں کیا پُچھدیں کیا حال سݨانواں، چین آرام امن کائنی
سُکھ ساڈیاں سنگتاں سٹ ڳئے ہِن پیا سیت وی ساتھ سجن کائنی
ڈُکھ ڈیہاں رات ڈنگیندے ہِن کھیں ویلھے واندا تن کائنی
اینجھا عاملؔ عشق اُجاڑ ڈتے بچا ماسا ماس بدن کائنی

28

میں راضی ہاں گُلفام صنم، سر غم دی رات اندھاری کر
ڈُکھیں دردیں وِچ دلدار سجݨ، نہ میں مظلوم دی کاری کر
ڈِے ہجر فراق دے سُول میکوں، توں جوں جوں دِل آزاری کر
پر ایہا من میں عاملؔ دی، نہ غیر دی جھوک پیاری کر

29

اڑی بادِصبا، اینویں آکھیں چا، نہ ڈھیر ستا، ھُݨ آ سانول
تیڈی ڈیہدیں راہ، ڳئی مدت ویہا، میکوں منہ ڈکھلا، ھُݨ آ سانول
کر نرم نگاہ، نہ بہوں ترسا، میڈی مونجھ مِٹا، ھُݨ آ سانول
ہے لب تے ساہ، میں عاملؔ دا، آئے وقت نزاع، ھُݨ آ سانول

30

اے لوک حسین، ہمیش کونوں، جھٹ غیر ہوندن جھٹ یار ہوندن
کہیں ویلھے محض وسار ڈیندے، کڈیں لا گل ڈیندے پیار ہوندن
کڈیں سُم سینے سُکھ ساہ ڈیندن کڈیں وِچ بغلیں اغیار ہوندن
ہِک وار جلاد مثل عاملؔ پا ساہ مسیح ہک وار ہوندن

31

دلدار دا جاں دیدار تھیا، ہوں وار دی دلڑی پھَس ڳئی، تھی بے وَس ڳئی

ڈُکھ غم آ ڳئے، یکدم چھا ڳئے، مُک سکھ چین دی چَس ڳئی، تھی بے وَس ڳئی

ہجر دی وَٹھ اِچ، سُول دے کٹھ اِچ، سوز دے بَٹھ اِچ، دَھس ڳئی، تھی بے وَس ڳئی

عاملؔ نہ مِل منزل سگیوس، کھا تھل بر دی لتس ڳئی، تھی بے وَس ڳئی

32

سَٹ سر قدمیں وِچ عرض کیتم، میں بے تقصیر کوں معاف چا کر

جیرھا فیصلہ سانول کر بیٹھیں، ایہو غیر دے خاص خلاف چا کر

میڈے حال زہیر کوں ڈیکھ کراہیں اج تاں دِل کوں صاف چا کر

کیہاں جُرم تھئے میں عاملؔ توں؟ بݨ منصف آپ انصاف چا کر

33

نا قابل معاف تلافی ہے، جیرھا جرم جیویں سر زَد تھی ڳئے

توں او مجرم ہیں جرم جیندا ھُݨ حد توں وَدھ بے حد تھی ڳئے

سرِعام ذلیل خوار کیتی میڈا ناں دنیا تے بد تھی ڳئے

میڈا فیصلہ عاملؔ غیر تیڈے دے حق اچ سو فیصد تھی ڳئے

34

میڈے دِل وِچ دلبر وَسدا ہیں، توڑے ڈِ سدا بیش بعید ہیں توں
میڈی آس، اُمید مزید ہیں توں، میڈی دید تے گفت شنید ہیں توں
سُکھ چین دی عین نوید ہیں توں، میڈی سانول عید سعید ہیں توں
میڈی رُوح، جند جان، حیاتی ہیں، میڈی عاملؔ حبل ورید ہیں توں

35

میں پیار کیتے تیئں سنگدل سنگ، پر سوہناں سختی وَنجی ہِم
سٹ سیت سکون تے سُکھڑے سارے بھج بدبختی وَنجی ہِم
کیا ڈِوہ ڈِیواں تیں ڈاڈھے تے، ایہا آپ کم بختی وَنجی ہِم
پر عاملؔ ہے ارمان ایہو، سختی بے وختی وَنجی ہِم

36

مونجھ میکوں گردان کیتے، آ اوں مِٹھڑے دلبر دی، ماہ انور دی
رات ڈِیہاں بے تاب ہمیں نت اکھ پر آب نظر دی، خون پئی جھر دی
ترس کرے جے آوے پیا، آ ڈِیکھے آپٹی بردی، پئی ہاں مردی
چار قدم ہے منزل عاملؔ نیں سو مِیل سفر دی، تھل، بَر، جھر دی

37

بھج دُور نِکل، دنیا توں دِل، دلدار مٹھل، متاں مِل پووے

بَن، بَر، جھر، جنگل، تھل وچ رُل، چُل گول پنل، متاں مِل پووے

پا جَنجھوں گل، کشکول بغل، چُٹ چِیر جبل، متاں مِل پووے

یا قیس مثل، مر مِٹ عاملؔ، وچ کھیں اَٹکل، متاں مِل پووے

38

گالھی دلڑی عشق دے بحر اچ، آخر ہِک ڈِینہہ وَڑی، مول نہ کھڑی

چھول توں چھول اَئے جُول کریندے، چاتی گئی سنگ دھڑی، ول نہ اَڑی

گھاٹ تلاطم خیز اچ پھاتھی، موج توں موج ائی چڑھی، ظلم دی ھڑی

ول نہ عاملؔ اصلوں لدھس، تولھا، پیٹنل، دَڑی ، چھیکڑ رَڑی

39

عشق اچ آجے پھاتھی ہیں، ہُݨ صبر چا کر، کُرلا نہ، دھاڑ سُڑا نہ

ہر ہر ظلم ستم کوں سہہ ونج، گالھی شور مچا نہ ، زخم ڈِکھا نہ

جتنا بار برھوں دے آوِن، چا گھن ،سر چُکوا نہ ، محض الا نہ

چُپ کر عاملؔ وقت نبھا، ھُݨ ناں بدنام کرا نہ ، لوک کِھلا نہ

40

قاصد ٹُر گئے ڈھول مناونڑ، ٹپ گئے پار کلھوکا
تاہوں کائنی چین امن آرام قرار کلھوکا
ڈیکھاں کیا اَن اھدا ہے؟ ہے وِپرا یار کلھوکا
تانگھ ہے عاملؔ ایہا ہک، بیا نہیں کم کار کلھوکا

41

اساں رات ڈیہاں بہہ بگڑدے ہوں تیں سئیں کوں درد سُناؤں کیویں
تیڈی نا انصاف عدالت وچ ، جے اوں تاں آن الاؤں کیویں
بے جُرم ہوندیں اساں مجرم ہوں اے جرم جناب ڈساؤں کیویں
لب چول تے عاملؔ تن اپنڑے دی گھاؤں خودآپ لوھاؤں کیویں

42

توں بے پرواہ، اساں بے واہ ہوں، ایہے ڈو گالھیں سُجھاؤں کیویں
تیڈیں ظلم ستم دیں سانگیں دے لگے سینے زخم ڈکھاؤں کیویں
ایہے آہیں دھاہیں دردیں دیاں تیڈے در تیئں پہنچ پُچاؤں کیویں
اساں عاملؔ زیر زمین مکیں ، تیڈے ماڑ محل تیئں اوں کیویں

43

اے ہے رات سیاہ، نیں رستہ راہ، رُگب روہ ہے، راوا رُن اے
کرُکرڑ کنڈے، کانہہ، کانے کائینی، بَن، بر، کپر کُن اے
لکُھ دا لتھا لُرکا لُوں لُوں، رَگب ڈیندا بُھن اے
بس عاملؔ ہِک دُکھدی دِل اے، بیا دردیں دا دُن اے

44

کُئی عیب نہیں، لاریب نہیں، اُندے حُسن، شباب، جمال دے وِچ
لب لعل دے وِچ، کہیں گال دے وِچ، اُوندی کھل مُسکار تے چال دے وِچ
کُئی صورت نیں اُوندی صورت جہیں، کہیں وھم، گمان، خیال دے وِچ
ہِک عاملؔ پیت وفا کائنی، اُوندے رُخ دے کہیں خد خال دے وِچ

45

اَئے ھفت اقلیم دا حاکم چن آ، مالکِ ساغرِ جَم آ
ساکِنان جنان دا شاھا، بلبل باغ اِرم آ
مسجودِ ملکوت افلاکی، طاہر طاق صنم آ
طَرب تاں لِکھ تقدیر تے عاملؔ، صاحب لَوح و قلم آ

46

او بھولا بھالا، پر متوالا، مُلک حُسن دا شاہ اے، دھرت گواہ اے

نِت لب لعلوں مُسک مِٹھی تے قاتِل تیر نِگاہ اے، زلف سیاہ اے

اُوں دلبر دے رُخ انور دی، ہر پاسے واہ واہ اے، کامِل ماہ اے

پر، ارمان اے عاملؔ دی نہ سُنڈا سکھڑیں آہ اے، بے پرواہ اے

47

تیڈا عید ضحیٰ تے نہ آوݨا، میڈے سر تے سُول دی سَل اے

مُونجھ کونوں گردان ہے چیتا، چکر، خمار، خلل اے

رات ڈِیہاں ھِناں اکھیاں توں پئی واہندی خون دی چھل اے

معلوم تھیندے میں عاملؔ دا بس وقت اجل اج کل اے

48

پگاھی دِلڑی، آکھیا من ھُݨ پاند پیار دا سَٹ گھت

وصل وصال محال نظردے، خیال اوں یار دا سٹ گھت

کائنی قول قرار پلیندا، گیڑ مُنج وار دا سٹ گھت

عاملؔ تانگھاں، تک تک تانگھݨ، رستہ پار دا سٹ گھت

49

قاصد، ھُوکوں عرض کریں جیرھا حُسن نگر دا شاہ ہے ، بے پرواہ ہے
آکھیں، جیکوں سٹ تے ائیں اوندے لب تے چھیکڑی ساہ ہے، آہ توں آہ ہے
اوں بے کس دے وَس پووݨ دا بَس ھِک رستہ راہ ہے، نہ ہئی واہ ہے
عاملؔ اوں اُجڑیئے دا داروں، سئیں دی نرم نِگاہ ہے، رب گواہ ہے

50

جیلے جانی چھوڑ ویندن ، ول ہر کم دے وچ ناٹاں ھوندِین
دنیا دے ایڈوں ڈِھکڑے ھوندِن ، اوڈوں ہجری چاٹاں ھوندِین
سوز دا سینے بھانبڑ بلدے، دردوں ہاں اچ تراٹاں ھوندِین
عاملؔ ، مونہو سنجھ صباحیں ، بس آہیں کُرلاٹاں ھوندِین

51

نیں چُھپ سگدا، نیں لُک سگدا کہیں ھِیلے اَڑ وِڑ آڑ دے وچ
کہیں تھل مارو یا بَن بر وچ نہ بحر تے جبل پہاڑ دے وچ
نہ ساٖلھ گریڑے چھپریں وچ، نہ محل مقفل ماڑ دے وچ
اے عاملؔ عشق اُبھردے اَن، جوں پاڑ اُٹھے اگواڑ دے وچ

52

کُئی اینجھا دَور زمانہ اَئے نیں چَین سکون ارام ریہا
غم درد الم تے سُول ستم اِن ، ڈُکھ سنگ صبح شام ریہا
نیں ویلھے وقت او بخت والے، نہ سُکھ دا سکھنڑاں نام ریہا
تھوں میں عاملؔ شاعر دا اج نیں سخن بیان کلام ریہا

53

ساڈی قدر وقار میعار نہ پُچھ ، اساں وقت دے عالمگیر ہا سے
سِروں شان شرف دے شاہ ہا سے ، صاحب خوددار ضمیر ہا سے
سُکھ سَیت سکون دا تاج ہا سر تے، مُلک امن دے میر ہا سے
ساکوں عاملؔ عشق اُجاڑ ڈِتے، نہ تاں مالک لوح تقدیر ہا سے

54

کُئی ونج آکھے اوں سنگدل کوں، میڈے حال زھیر کوں ڈیکھ تاں سہی
جیرھا چیر نِکھتے پار جگر ، اوں ہجری تیر کوں ڈیکھ تاں سہی
پئی کیویں نبھدی رَین ھِمی ، میں بے تقصیر کوں ڈیکھ تاں سہی
جو اکھیاں توں پیا وہِ عاملؔ، اوں رت دے نیر کوں ڈیکھ تاں سہی

55

میں مَن بیٹھاں تیڈے مئے خانے وچ ساقی! ساکن جام نہیں
مئے نوش ہمیشہ طلب کریندن ، نہ دا بالکل نام نہیں
پر جام تیڈے دی گردش وچ کُئی خاصہ ضبط نظام نہیں
کئی تھی پُر باش ویندن عاملؔ، کئی ھِن ترسے آرام نہیں

56

پُر وحشت دشت جنون اِچ وسدِن ، شہر سکون توں بہر ہوندِن
سِروں سکھ دا سایہ ھَٹ ویندے ، نت ڈُکھ دے عین ڈُپہر ہوندِن
غم درد الم دے گھاٹ تلاطم ، تار برہوں دے بحر ہوندِن
ایویں عاملؔ عشق دے اُجڑیں تے پئے وسدے قہر توں قہر ہوندِن

57

او ویلھا وقت وسردا نیں، جڈاں سنگ ساڈے دلبر ہا، لَج پرور ہا
ہا ہر حال وصال سدا ،سکھ سیت دا سایہ سر ہا، رشک دھر ہا
خوشیاں وچ خوشحال ہاسے نہ ڈُکھڑے ڈِیہٹ دا ڈر ہا،خوف خطر ہا
امن دے عاملؔ در دیرے ھَن، چَین سکون دا گھر ہا ،عیش نگر ہا

58

مایوس نہ تھی اَئے دِل کملی، ڈُکھ درد الم دا غم نہ کر
ایں ہجر فراق دے صدمے توں ڈِینہہ رات اکھیں پُرنم نہ کر
نہ پیار دی منزل پار تھیسی؟اے خیال دلیل وھم نہ کر
رکھ آس اُمیداں عامؔل یار، پچھوہیں پیر قدم نہ کر

59

تیں بِن عید سعید نہیں، ہِن دید توں نیر وھیراں
درد وھیراں کر کر اَئے ہِن، ہِیل و ھلاک زھیراں
مَن اِچ سِک سامان دا دَن اے، تَن تے لِیر کتیراں
ول وی دِل دی دِل اِچ ھے، میڈیاں عامؔل ڈیکھ سریراں

60

جیویں رَین گزردی پئی ہے، باجھوں تیں سانول دے، ڈھول مِٹھل دے
قسم خدا اَئے بے پرواہ، جے بیان کراں ہاں ڈِلدے، جگر نکلدے
آ تاں ڈیکھ ایں سینے وچ پئے سِک دے بھانبڑ بلدے، بدن پگھلدے
میں عامؔل توں ھِک لحظہ وی درد الم نیں ٹلدے، سُکھ نیں وَلدے

61

آعید گئی، تیڈی دید کیتے، میکوں مونجھ خوار خراب کیتے
بے تحش کیتے ایں سِک تیڈی، جوں مچھلی تڑپے آب کیتے
پُرآب اکھیں لب آہیں ھِن، بس ڈیکھݨ آپ جناب کیتے
دلدار توں آ، دیدار تیڈے میں عاملؔ کوں بے تاب کیتے

62

ایں عید شوال دا حال نہ پُچھ، کیا دِل تے سول ستم گزریئے
پَل پَل پلکاں پُرنم رہِ ڳیاں، ہر ہِک لحظہ پُرغم گزریئے
اوں ویلھے تیر تکھیرا پاروں، چیر جگر یکدم گزریئے
جیلے عاملؔ بِن کہیں ڳال سلام دے سامݨے سخت صنم گزریئے

63

سُکھ سیت کوں میں منظور تھیساں، دروں بے سیتی مر دُور تھیسی
ڈُکھ درد وی دُور ضرور تھیسن، دِل سُکھڑیں وچ مسرور تھیسی
ایہا غم دی رات اندھاری، سر توں ڈھلسی نور ظہور تھیسی
جڈاں میں بے جرم قصور تے عاملؔ، مہر دی نظر حضور تھیسی

64

یا میں توں محض خطا تھئی اے ، یا دلبر بے پرواہ تھی گئے
یا میڈی سیت دا سجھ لہہ گئے، یا اُوندا قلب سیاہ تھی گئے
یا میڈا جذب جنون نیں باقی، یا او سخت نِگاہ تھی گئے
تہوں میں عاملؔ دے پیت پیار دا پَھلدا باغ تباہ تھی گئے

65

درد الم تے ظلم ستم دے سہݨ دا ہاں عادی ،قسم خدا دی
بیشک چن ازما میکوں، لا لمبی ہجری بھا دی ،قسم خدا دی
مار مُکا دفنا چھوڑیں، جے تھیواں چن فریادی ،قسم خدا دی
منہ تے آہ آنڑ عاملؔ،نیں رسّم رِیت وفادی ،قسم خدا دی

66

ڈھول جڈاں دا چھوڑ گئے، نیں ولیے ویلھے سُکھ دے
ہجر فراق دے رات ڈیہاں ہیئے تَن اچ دھوئیں دُکھدے
آس امید دے گلشن وچ اَئے گرم جھلوڑے لُکھ دے
عاملؔ ڈُکھ توں ڈُکھ اَئے ھِن، پیوں سُکھ دے ساہ لیوں جُکھدے

67

شاعر دے قلم دے پورھیے تے، کڈیں پُجدا وھم قیاس نہیں
پر دھرت کوں ایندی محنت دا احساس کُئی تھیندا خاص نہیں
ایندے ھِک ھِک حرف دی قیمت دے یاقوت گوہر الماس نہیں
افسوس اے عاملؔ دنیا کوں ایہو جہیں دی قدر شناس نہیں

68

ہوندی عشق دی آتش سینے وچ ہے، دِل سوزوں سڑ ویندے
پیا تیر جدائی دا چیر کراہیں جگر دے ٹوٹے چِیندے
دیدار دا بھوت سوار ہوندے بہہ رو رو نیر وہیندے
ول قلم اُٹھاتے شاعر سئیں عاملؔ کامل سڈ ویندے

69

دِل اہدی اے شاید ھِک ویلھے، میکوں سٹ سانول تیں وَنجنْے پیا
دلدار مٹھل پردیس ڈو ول، سروں شیت اج کل تیں وَنجنْے پیا
توڑے ترلے کر جھلاں ول ول میں، تھک بہہ جھل جھل تیں وَنجنْے پیا
میں عاملؔ بہہ روساں پل پل، لا کندھیاں ڳل تیں وَنجنْے پیا

70

سُݨ میڈی ارداس ایہا ، احساس تاں کر ہِک تِل دا ، میں عاملؔ دا
لام لڑی پَن پُونبل گل پُھل ، ہر وچ ہے لہو دِل دا، میں عاملؔ دا
حالی تاں اَئے مالی نہ کر بر بَن گلشن رِکھلدا، میں عاملؔ دا
ول بے شک برباد کریں جڈاں ڈیکھیں جیڑا ٹِھلدا، میں عاملؔ دا

71

سئیں سُول ستم دا ، ڈُکھ تے غم دا، ھیلک تھیوݨ اوکھا ہے
کر صبر سدا بھر دردیں دا، پیمانہ پیوݨ اوکھا ہے
لگّے جگر تے ہجر فراق والے زخمیں دا سِیوݨ اوکھا ہے
بس عاملؔ مُکدی پگال مُکا، بِن جانی جیوݨ اوکھا ہے

72

ہے ازلوں خالی کاسہ جَیندا، او سائل دربار ہاں میں
جو لنگر پیار توں وانجا ہِگئے، او بے سَیتا نادار ہاں میں
گو اے رنگ ھِن اوویں در تے ہاں،اوویں آس اُمید اِچ تار ہاں میں
مُد ڈھیر دا عاملؔ سائل ہاں، جے نظر کرو حقدار ہاں میں

73

رہِ روز رقیبیں نال، میکوں او جانی خون رووینداپئے
لا لمبیاں ہجر فراق دیاں، میڈے تن کوں جال سڑیندا پئے
میڈی ڈُکھڑے سُول سراندی ہِن، او خوش تھی جشن منیدا پئے
نیں بھال بھلیندا عاملؔ تے، کیویں دردیں وچ گزریندا پئے

74

میں حاضر ہاں، ایویں ہر ویلھے میکوں سانول سئیں ازمیندا رہِ
رہِ دُور بیشک مغرور سجٹ، نت ظلمی تیر چلیندا رہِ
میڈی کہیں ارداس تے پاس نہ کر، ہر عرض میڈی ٹُھکریندا رہِ
جیویں دِل آکھی دلدار مٹھا، میں عاملؔ کوں پرکھیندا رہِ

75

ڈے درد میکوں میڈا ڈھول مٹھا، توں مرضی تے تڑپیندا رہِ
سِروں ترس نہ کر توں ھِک تِل دا، ایویں ظلم توں ظلم ودھیندا رہِ
نہ سُٹ فریاداں دھاڑاں چن، نت قہرتوں قہر وسیندا رہِ
تھی بے پرواہ سنگدل سانول، توڑے عاملؔ رو ٹکریندا رہِ

76

چن پاسا کر تے لنگھدا رہِ، نہ مہر دی دید بھویندا رہِ
جے بول پوواں تاں ڈھول میڈا، نت کاوڑ نال الیندا رہِ
میڈا شہر بازار دیدار ڈکھا، ایویں خلقت کوں کھلویندا رہِ
پر ایہا من میں عاملؔ دی، نہ غیر کوں چمبے ڈیندا رہِ

77

ہر انسان دے دِل دے اندر ہوندن عشق دے شعلے
شوخ طبیعت پھٹ پوندے ہِن وانگ پٹاسی گولے
شہر بازار دیدار ڈکھیندِن چاڑھ لویراں چولے
ویندِن عاملؔ سارے سڑ بُھج، خاک سُوا تھی کولے

78

آ، پار کوں سٹ آ، جھوکاں پٹ آ، پیت کوں پالوں، وَل آ
گانوٹ گانووں، جشن منانووں، غیر کوں جالوں ، وَل آ
گڈ گزاروں، موبخھاں ماروں، ڈکھڑے ٹالوں ، وَل آ
عاملؔ بَر اِچ ، اُجڑیئے گھر اِچ ، ڈیوے بالوں، وَل آ

79

سنگدِل کوں دِل کھل کھل ڈِتم ، اَن دردیں وِچ پھسی آں
پھسیاں دیداں جیں ڈِینہہ دیاں چن ہوں ڈِینہہ خوشیاں کھسیاں
کھسیاں خوشیاں ، خپ تھئے ڈُکھڑے رُلیاں ہَینے ہسیاں
ہسیاں عاملؔ دِل ڈِے تے ، ہن ڈیکھن کاٹ وی تسیاں

80

بس نہ پُچھ حال حوال اساڈا مردیں جیندے پیوں
اے دروک وِتھوک دی بازی ہے تھوں ہردیں جیندے پیوں
بند بُت دی کالڑی کوٹھی وِچ ایویں ڈردیں جیندے پیوں
ھوں عاملؔ بحر دی سِیڑھ اندر بس پُڈدیں تردیں جنیدے پیوں

81

حال میڈا نہ ایں ہوندا جے ڈھول وِتھوک نہ پندی
نہ پندی ، جے چن تیکوں کُئی غیر دی گال نہ بھندی
نہ بھندی تاں میکوں وی اے کہیں دی سمجھ نہ اندی
عشق ہے عاملؔ بحر مِثل نیں وھندا ہِکا کندھی

82

اے ساکنِ قلبِ اوجِ ثریا ، مہ کامِل اکمل آ
روح بے تاب دی مَن سلویٰ میڈی آس دا بُرج حمل آ
مایہ مُسک مسرت دا آلام مصائب دی جھل آ
عامِلؔ کوں افتادہ نہ کر ، فرقت دی مقتل آ

83

عید دا ڈینہہ ہے ،چن کو آکھو نظر مہر چا بھالے ، پیت کوں پالے
گل لاوے نہ پیار کرے بس رخ مہتاب ڈکھالے ، خستہ حالے
خاطر ہک دیدار اُوندی پیٔے واھندے رت پرنالے ، کتواں سالے
منت لاوے عامِلؔ تے چا بھالے نین غزالے ، جان نہ جالے

84

قاصد اُوں دلدار کو آکھیں ، قَول اقرار کوں بھُل گییٔں
وعدے توڑ نبھاوݨ دے بُھل عہد وفا بالکل گییٔں
غیر تے رکھدا وَیر ہاویں یا غیریں وِچ مِل جُل گییٔں
نفرت ڈیکھ تیڈی دلبر جگ اہدے عامِلؔ رُل گییٔں

85

ہوندی عید کھیں کیا عید کرِن چگئے ڈھول جنہاں دے لڈ ہووِن
تھئے اتھی جاہ آباد ہووِن جتھ محض نہ سنڈ ے سڈ ہووِن
ایڈوں ہجر دے مار یے مرکھیں دے در تے دردیں دے مدّ ہووِن
ہے عید سعید ہونیں کیتے ، جیندے عامِلؔ جانی گڈ ہووِن

86

میکوں در توں دُور کریندا ہیں توں پر سانول میں یاد اَوساں
جیلے جگ دے نظریں جگ سانویں ہوسیں جگ تے وَل میں یاد اَوساں
تیڈا ذکر زبان کہیں تے نہ ہوسی وِرد شکل میں یاد اَوساں
ڈیکھیں عامِلؔ پَل پَل ھک ویلھے تیکوں ڈھول مٹھل میں یاد اَوساں

87

میکوں سانول صاف نظردا ہئے تیں انت ھک ویلھے وچھڑنے پیا
ایں دیس کو سٹ پردیس ڈھیں تیں چرک سویلے وچھڑنے پیا
ایہے میلے میل مقدروں تھئے تیں تروڑ تے میلے وچھڑنے پیا
دل اہدی اے عامِلؔ مرو چھڑنے تیں چھوڑ تے جیلے وچھڑنے پیا

88

میکوں بے بس بے کس کر سٹ ،گیں ڈیندے طعنے اَس کس ہس ہس تے
ہس ہس تے سُکھڑے کھس میڈے چن چَس چَیندیں اُتھ وس وس تے
وس وس تے وسدیں غیر تے مارڑ تے کنڑ کنڑ گج گج ڈس ڈس تے
ڈس ڈس تے ڈکھڑے عاملؔ تیکوں ڈند مُنڈھیاں تھین گس گس تے

89

تیڈے باجھوں چن مَن ماندا ہے، تن جلدا ،بُھجدا ،سڑدا پئے
رت نیر اکھیں توں وھندے پین ،ساہ چڑھدا ،رُکدا ،کھڑدا پئے
سکھ ویندا پئے ، ڈکھ ولدا پئے ہر حال اِچ حال اُجڑدا پئے
ہنڑ ول آ سانول نال اجل اِچ عاملؔ بھڑدا لڑدا پئے

90

کر قید قفس اِچ سالیں توں نیں ول صیاد خبر کیتی
پرواز کریندے پکھی کوں گیئے پر پٹ تے بے پر کیتی
توڑے دھاھیں دھاڑاں دُروھیاں کیتم نیں فریاد اثر کیتی
تھوں عاملؔ دلڑی پنجرے وچ کھمب کھُتڑی پئی ہے گھر کیتی

91

بس جیونڑ اُوندا جیونڑ ہے جو مجنوں مست موالی ہے
اُوندا ہر سہ سکھ دا ساہ ہے نہ کہیں در سلطان سوالی ہے
نہ کہیں بند اچ پابند ڈِسدے نہ خادم نوکر مالی ہے
سِروں دُنیا دے دردیں کولوں ودا عامِلؔ بالکل خالی ہے

92

میڈے سُکھڑے امن تباہ کر تے بئے قہر کریندیں کیا ملسی
سب سِتراں سمل صفا کر تے ول آ ٹُھلیندیں کیا ملسی
جیں گھر دیاں در در سالاں نیں او در کھڑکیندیں کیا ملسی
ایں بدن بھنگور کر نگھے کوں عامِلؔ نِپڑیندیں کیا ملسی

93

میڈی سنگت سُکھڑا ست گیا ہیں، تیڈے بعد بدن اچ کیا بچ گئے
ہر آس نراس نظر دی ہے ڈُکھ باجھوں مَن اچ کیا بچ گئے
گئیں در، دالان، مکان وچوں بِن درد صحن اچ کیا بچ گئے
تیڈا عامِلؔ ٹُر پردیس ونجنڑ ایں دیس وطن اچ کیا بچ گئے

94

بس جُھر جُھر جانی جیندے پیوں ،اگ وانگوں سارا جگ ڈِسدے
کئیں کئیں دا آکھوں ٹھگ ڈِسدے ، ہر جاہ ٹھگیں دا وَگ ڈِسدے
ہر رِنگ تے بیٹھا بگ ڈِسدے ہر بگ دا رُوپ الگ ڈِسدے
ہے عامِلؔ رات اندھاری ایں ، نہ اولُوں ، دوبھا، دَگ ڈِسدے

95

نہ کھپ جُکھ جانی بھو،گڑو تھی ، تیں جہیں دے لیکھے بھوگ ہوندِن
ہوندی ساوی سُوک سدا سینے، پھٹ چاک جگر دل روگ ہوندِن
ڈکھڑیں توں ویٹ توانراں ہوندِن لب تے ایمن جوگ ہوندِن
سُکھ چِمدیں سُک سڑ مُک ویندن ،تہوں عامِلؔ سُکھ دے سوگ ہوندِن

96

نہ دلڑی بگول ولیکھے وِیلے ، اجنٹ کالی رات ہیوی
کیوں مفت کھپارے کھپدیں جُکھدیں ، رات سیالی رات ہیوی
متاں سمجھیں اجھو سجھ اُبھرسی ، کئی سو سالی رات ہیوی
توں عامِلؔ ڈیوا بالی رہِ نہ ڈھلدی حالی رات ہیوی

97

جیں ڈِینہہ دا دَور جوانی گئے ،نیں محض فہم اِدراک رِیہا
نہ عشق رِیہے ، نہ حُب سِک ہے، نہ مارُو ہجر فراق رِیہا
کئے آس اُمید دے ماڑ محل، نہ در دروازہ طاق رِیہا
نہ نِیر اکھیں، نہ آہ فریاداں، نہ سینے پھَٹ چاک رِیہا
ہُݨ عاملؔ مُردہ دِل اِیں تھئے، دیدار دا نَیں مشتاق رِیہا

اجݨ پرہَ پُھٹی کائنی رات اندھاری گُھٹی کائنی

توڑے عاملؔ دِل پیا کمبدے آس ولا وی ترُٹی کائنی

کِتھاں سجھ اُبھردا ݙسدے گُھپ اندھارا گھردا ݙسدے

عاملؔ جیڑھا ݙیوا بالیے اووہو بُجھدا مردا ݙسدے

جَیں حال پیا ںبھدے میڈا ݙینہہ سال مہینہ

جے بیان کراں ݙَلدے جگر پھٹدا ہے سینہ

چودھار ستم ظلم دے گرداب نظر دِن

ہے بحرِ غضب قہر اِچ عاملؔ دا سفینہ